BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 913

Nota

Poperinge, Rekhof

Verslag van Resultaten

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Titel
Nota Poperinge, Rekhof: Verslag van Resultaten

Auteur(s)
Sarah Schellens, Ben Terryn

Erkende archeoloog
Ben Terryn

BAAC-Projectnummer
2018-0483

Plaats en datum
Gent, 22 augustus 2018

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 913
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
Regionaal Erfgoeddepot Potyze Stad Ieper + Werkingsgebied CO7

© BAAC Vlaanderen bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

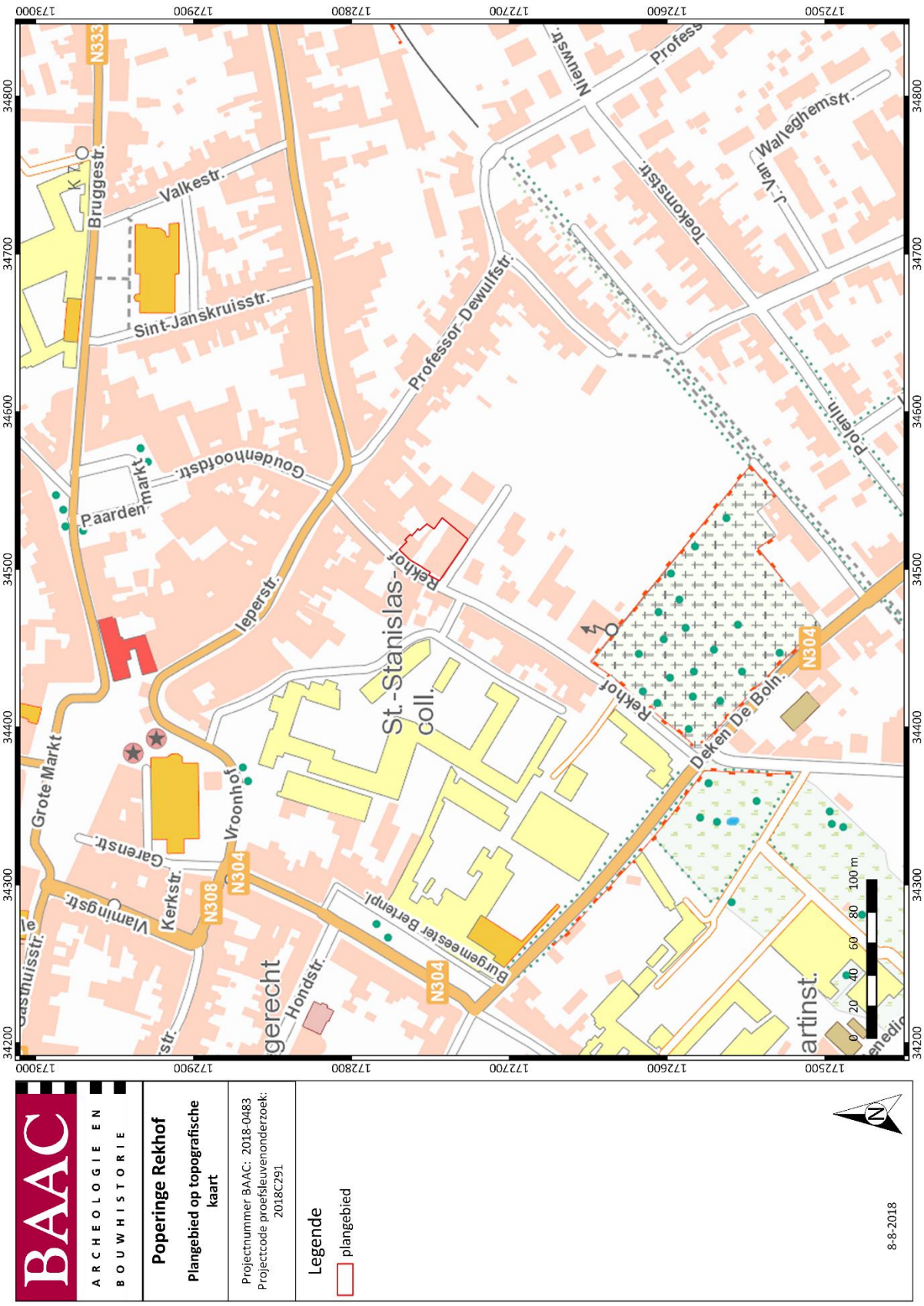
1 Inleiding 1
1.1 Beschrijvend gedeelte 1
1.1.1 Administratieve gegevens 1
1.1.2 Archeologische voorkennis 5
1.1.3 Onderzoeksopdracht 6
1.1.4 Beschrijving ingreep / geplande werken 6
1.1.5 Randvoorwaarden 7
2 Proefsleuvenonderzoek 10
2.1 Beschrijvend gedeelte 10
2.1.1 Administratieve gegevens 10
2.1.2 Onderzoeksopdracht 10
2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek 11
2.2.1 Methoden en technieken 11
2.2.2 Organisatie van het vooronderzoek 12
2.2.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek 12
2.2.4 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding 14
2.3 Assessmentrapport 14
2.3.1 Assessment vondsten 14
2.3.2 Assessment stalen 16
2.3.3 Conservatieassessment 16
2.3.4 Assessment sporen en structuren 16
2.3.5 Assessment onderzoeksterrein 33
3 Samenvatting 38
4 Lijst met figuren 39
6 Bibliografie 40
7 Bijlagen 40

1 Inleiding

1.1 Beschrijvend gedeelte

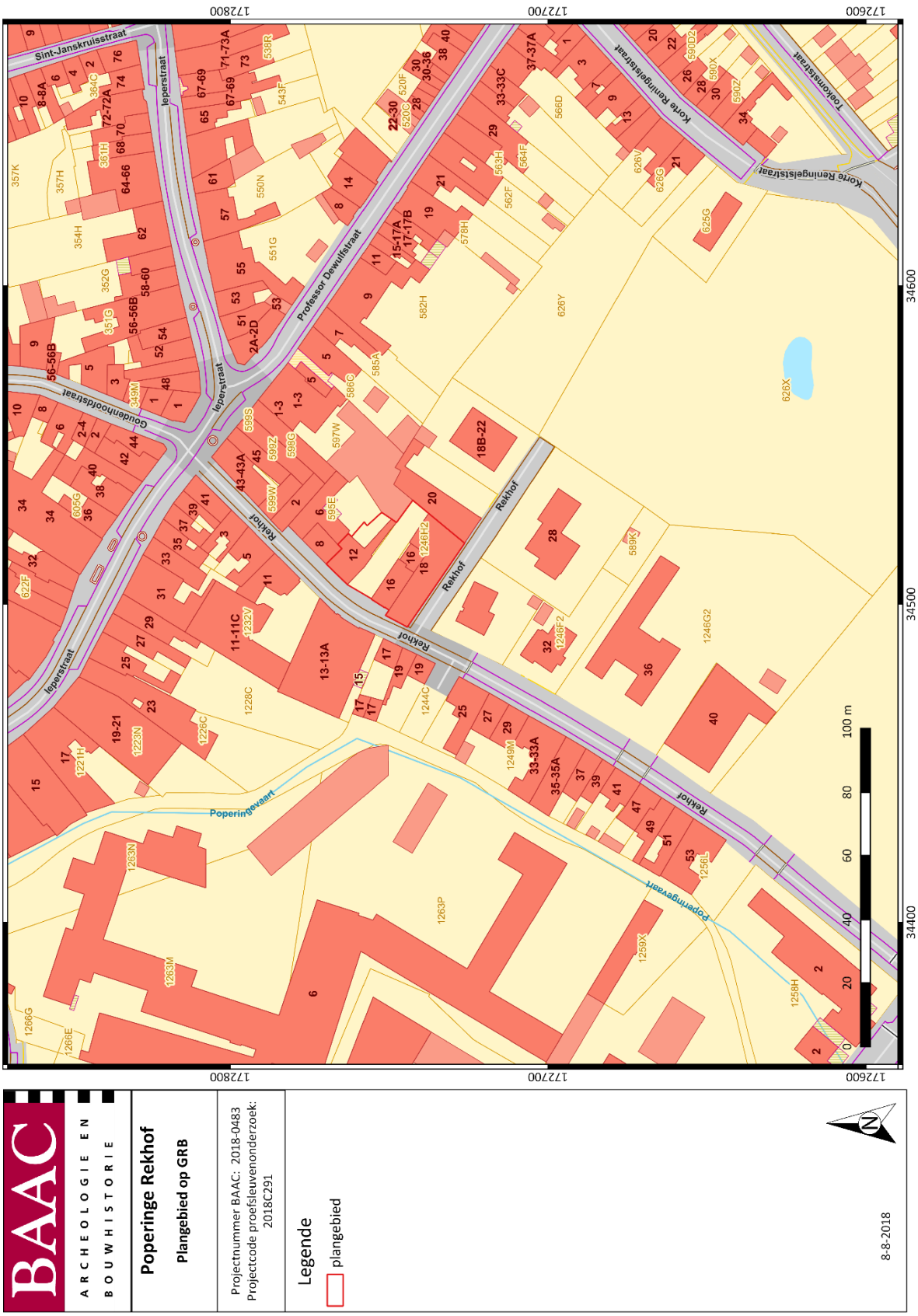
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site:	Poperinge Rekhof		
Onderzoek:	Vooronderzoek met ingreep in de bodem: Proefsleuvenonderzoek		
Ligging:	Rekhof 12-18, 8970 Poperinge		
Kadaster:	Poperinge, Afdeling 1, Sectie F, perceelnummers 595g, 597x, 597y, 1246h2		
Lambertcoördinaten (EPSG:31370):	Noord:	x: 34512.62	y: 172769.75
	Oost:	x: 34532.65	y: 172742.54
	Zuid:	x: 34519.15	y: 172726.20
	West:	x: 34492.82	y: 172744.25
Projectcode BAAC Vlaanderen bvba:	2018-0483		
ID bekrachtigde Archeologienota:	ID1815 (BAAC Vlaanderen bvba)		

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart[1] (1:10 000, digitaal, 08/08/2018)

[1] AGIV 2018c

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)[2] (1:20 000, digitaal, 08/08/2018)

[2] AGIV 2018a

Figuur 3: Plangebied met gekende verstoringen op de orthofoto.[3] *(1:1, digitaal, 08/08/2018)*

[3] AGIV 2018b

1.1.2 Archeologische voorkennis

De voorliggende nota omvat de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgelegd na eerder archeologisch vooronderzoek. Dit werd gerapporteerd in de archeologienota "*Archeologienota Poperinge, Rekhof" (ID1815).* Het reeds uitgevoerde vooronderzoek omvat een bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek voor het plangebied werd in januari 2017 uitgevoerd door BAAC Vlaanderen en verwerkt in dezelfde archeologienota "*Archeologienota Poperinge, Rekhof, Verslag van Resultaten".*

De synthese van het bureauonderzoek luidde als volgt:

"In het plangebied aan Rekhof 12-18 te Poperinge (West-Vlaanderen), plant bouwheer M.B.V. Ontwikkeling een nieuwbouwproject met een handelsruimte, appartementen en een ondergrondse parkeergarage. Hiervoor zal de huidige bebouwing binnen het plangebied volledig worden gesloopt. Bij de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag dient men een bekrachtigde archeologienota te voorzien. Het doel van archeologienota is het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor een (eventueel) vervolgonderzoek. Gebaseerd op de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is de noodzaak voor verder archeologisch onderzoek op het terrein bevestigd.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Bovendien werden de plannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoek potentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten van de Romeinse periode tot de middeleeuwen en de nieuwe tijd. De landschappelijke ligging van het plangebied maakt het bovendien mogelijk dat er artefacten worden aangetroffen uit de steentijd en eventueel ook nederzettingssporen en vondsten uit de metaaltijden. Secundair bronnenmateriaal en cartografische bronnen geven aan dat het onderzoeksgebied gelegen was in de onmiddellijke omgeving van een Romeinse heirbaan en dat het vanaf de oorsprong van de nederzetting Poperinge deel uitmaakte van het historisch stadscentrum. Vooral voor de middeleeuwen is de kans op het aantreffen van nederzettingssporen en bijhorende vondsten zeer groot. Mogelijk ligt het onderzoeksgebied net ten noorden van een oude site met walgracht of motte.

Ondanks de bebouwing binnen het onderzoeksgebied is er een grote kans dat het bodembestand nagenoeg intact is gebleven. Er zijn namelijk geen aanwijzingen dat er grote verstorende activiteiten hebben plaatsgevonden in het recente verleden. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem kan dan ook leiden tot kenniswinst voor de omgeving binnen een archeologisch kader, ter aanvulling van het huidige bureauonderzoek.

Vanwege het feit dat er zich nog te slopen bouwvolumes bevinden op het terrein, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven, zoals opgesteld in het programma van maatregelen, op een later tijdstip, na de sloop de bouwvolumes, uitgevoerd dient te worden."[4]

[4] Terryn B., 2017a

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Voor het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven werden in het programma van maatregelen van de archeologienota[5] volgende onderzoeksvragen opgesteld die beantwoord moeten worden:

Algemene onderzoeksvragen:

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, wat is de aard en de datering van de sporen?

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?

- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden? Houden ze verband met bepaalde activiteiten?

- Wat is bodemopbouw en -ontwikkeling ter hoogte van het onderzochte perceel?

- Wat is de datering en de samenstelling van de aangetroffen lagen?

- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,…) en de archeologische sporen?

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

- Hoe is de ondergrond opgebouwd? Kan het oorspronkelijke terreinverloop en eventuele ophogings- of afgravingslagen en verstoringen achterhaald worden?

- Is er sprake van een complexe stratigrafie binnen (bepaalde zones) van het plangebied? o Indien ja; hoe is deze stratigrafie opgebouwd?

o Indien ja; waaraan is deze stratigrafie te relateren?

Specifieke onderzoeksvragen betreffende het plangebied en de locatie ervan binnen de historische stadskern van Poperinge:

- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/ stadsontwikkeling van Poperinge

- Zijn er eventueel nog sporen of resten die gelinkt kunnen worden aan de locatie van het “Rekhof”, de plaats waar de lakens tijdens de middeleeuwen werden opgerekt en waarvan de straatnaam is afgeleid?

- Zijn er sporen of resten die gekoppeld kunnen worden aan een eventuele site met walgracht die mogelijk in de onmiddellijke omgeving van het plangebied gelegen is?

1.1.4 Beschrijving ingreep / geplande werken

“Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de bouw van een complex met 19 appartementen en een handelsruimte. Hiervoor dient voorafgaand de huidige bebouwing binnen het plangebied gesloopt te worden. Het complex zal volledig onderkelderd worden met een ondergrondse parkeergarage, waarin ook een fietsenberging, een buffertank en een regentank verwerkt zijn. De buffertank en regenwaterput bevinden zich onder de uitrit in het oostelijke deel van de parkeerkelder.

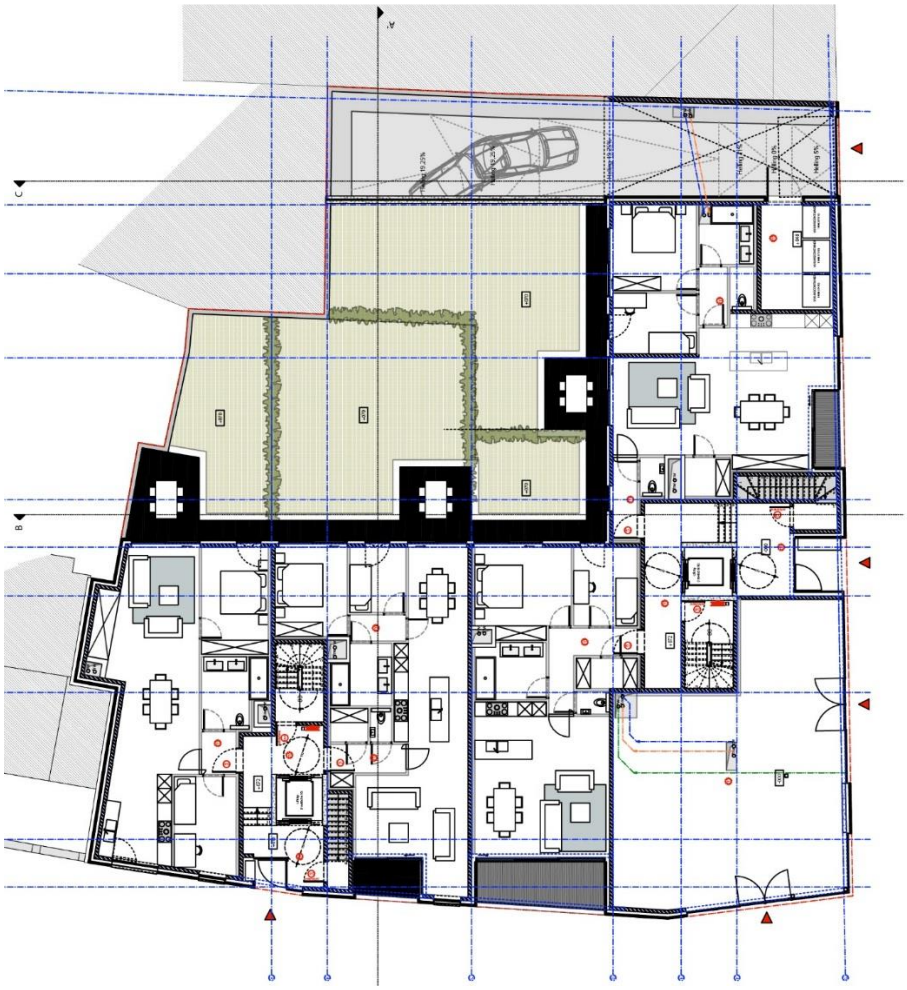
[5] Terryn B., 2017b

De oppervlakte van deze parkeergarage bedekt het volledige onderzoeksgebied en bedraagt ca. 914m². Op basis van de bouwplannen dient voor deze parkeergarage een werkput te worden uitgegraven met een minimale diepte van 3,46 m en een maximale diepte van 4,18 m onder het huidige maaiveld. Op de gelijkvloerse verdieping zullen een handelsruimte en vier appartementen gerealiseerd worden. Daarbovenop komen nog drie verdiepingen die zijn opgedeeld in 15 appartementen. In de noordoostelijke hoek van het onderzoeksgebied zal op het gelijkvloers een tuin worden aangelegd."[6]

1.1.5 Randvoorwaarden

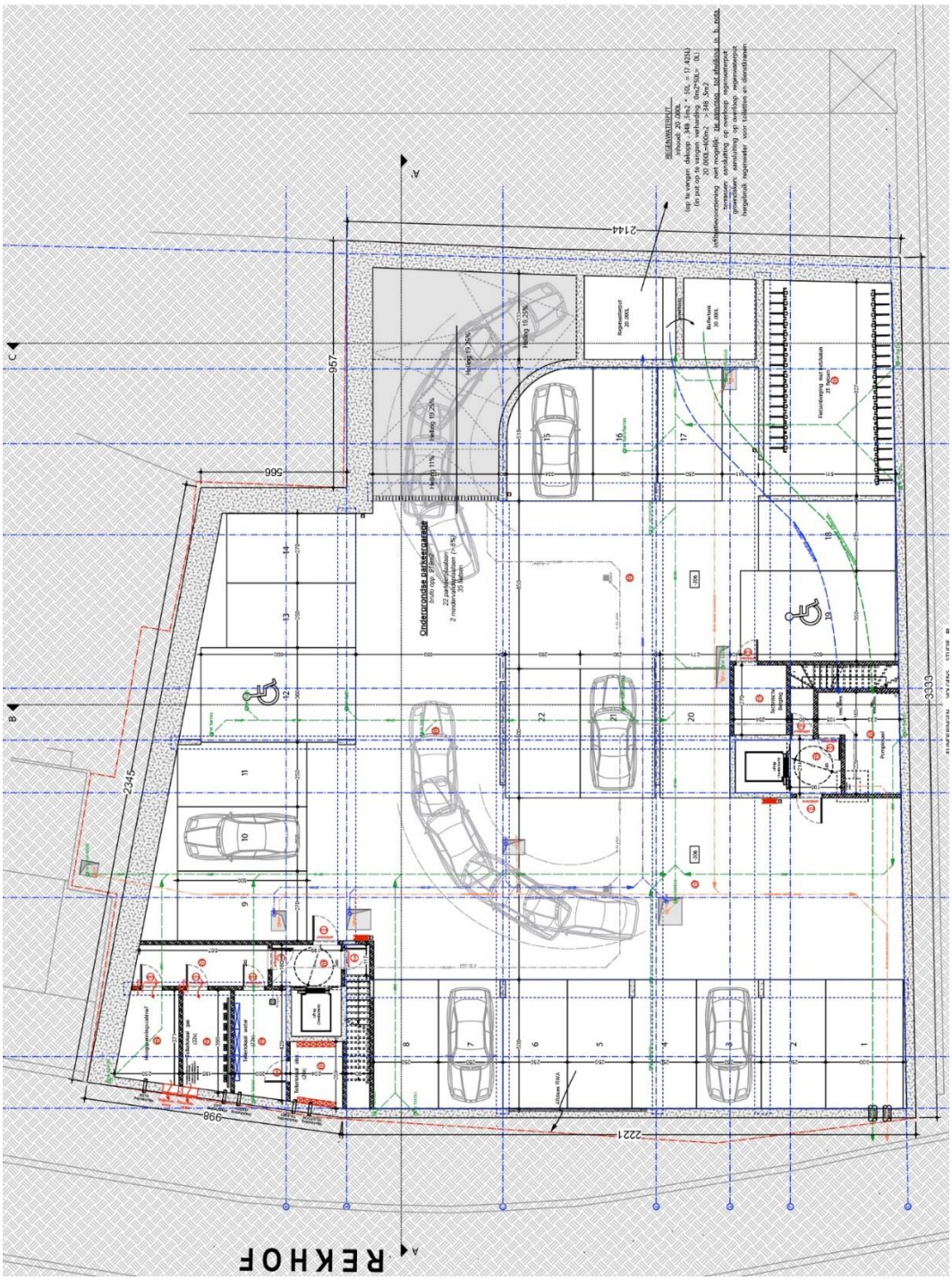
"Vanwege het feit dat de terreinen momenteel nog bebouwd zijn en dus ontoegankelijk zijn, gaat het hier om een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit betekent dat het vooronderzoek, indien uit het bureauonderzoek blijkt dat dit nodig is, pas op een later tijdstip, na het de sloop van de bebouwing kan worden uitgevoerd.

Bij het slopen van de bestaande bouwvolumes moet rekening gehouden worden dat de ondergrond en de daarin bewaarde archeologische waarden zo min mogelijk worden verstoord. Bij het slopen mag daarom enkel bovengronds gesloopt worden. Bestaande funderingen, kelders en andere ondergrondse bouwvolumes dienen te worden gevrijwaard van sloop totdat het archeologische (voor)onderzoek is afgerond."[7]

Figuur 4: Bouwplan van de geplande gelijkvloersverdieping met handelsruimte en appartementen.[8]

[6] Terryn B., 2017a
[7] Terryn B., 2017a
[8] Plan aangebracht door de bouwheer M.B.V. Ontwikkeling en opgemaakt door Adins-Van Looveren architecten bvba

Figuur 5: bouwplan van de geplande kelderverdieping. [9]

[9] Plan aangebracht door de bouwheer M.B.V. Ontwikkeling en opgemaakt door Adins-Van Looveren architecten bvba

Figuur 6: Oostelijke doorsnede van het geplande complex.[10]

[10] Plan aangebracht door de bouwheer M.B.V. Ontwikkeling en opgemaakt door Adins-Van Looveren architecten bvba

2 Proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Proefsleuvenonderzoek

Projectcode	2018C291
Veldwerkleider	Ben Terryn (archeoloog)
Erkend archeoloog	Ben Terryn (Erkenningsnummer: 2015/00059)
Betrokken actoren	Sarah Schellens, Kim Fredrick (archeoloog)
	Sarah Schellens (pijpaarde, leer)
	Robrecht Vanoverbeke (aardewerk, metaal, glas)
Betrokken derden	Jan de Corte (erfgoedcoördinator onroerenderfgoeddienst bij CO7)

2.1.2 Onderzoeksopdracht

Proefsleuvenonderzoek is erg geschikt voor het opsporen van archeologische ensembles onder de vorm van grondsporen op rurale terreinen met een grote oppervlakte. Belangrijk hierbij is dat het sleuvenonderzoek aanleiding is voor een verdere evaluatie van het terrein in een archeologienota.

Indien de kans op aanwezigheid van waardevolle archeologische ensembles vrijwel onbestaande wordt ingeschat, is het sleuvenonderzoek in regel het eindpunt van het archeologisch traject. Wanneer de kans hoog wordt ingeschat, wordt binnen de archeologienota een advies voor een vervolgtraject geformuleerd. Vaak bestaat dit uit een vlakdekkende opgraving op specifiek afgebakende zones van het onderzoeksterrein.

Tijdens dergelijk onderzoek is het van belang dat slechts een beperkt deel van het plangebied onderzocht wordt. Archeologische sporen worden tijdens een sleuvenonderzoek immers niet volledig onderzocht. Om de kans op de beschadiging van het archeologisch ensemble te beperken, wordt een dekkingsgraad van 10%-15% vooropgesteld. Zo wordt het resultaat van het onderzoek bereikt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Deze onderzoeksopdracht kadert binnen de doelstelling van het vooronderzoek – het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken – die tijdens het voorgaande bureauonderzoek niet werd gehaald. Er wordt na het bureauonderzoek dan ook overgegaan tot verder vooronderzoek, al dan niet met ingreep in de bodem, om de onderzoeksdoelstellingen alsnog te halen. Bij het proefsleuvenonderzoek dienen minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden: zie hoger bij 1.1.3.

2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek

2.2.1 Methoden en technieken

Voor de *algemene bepalingen* wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.[11]

Inplanting sleuven

"Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd een proefsleuvenplan opgesteld om in het plangebied 3 sleuven aan te leggen. De specifieke locatie van de proefsleuven werd gekozen in functie van de onderzoeksvragen en de geplande verstoringen. Daarnaast is het de bedoeling om zo veel mogelijk historische informatie met betrekking op de occupatiegeschiedenis op het onderzoeksterrein te verzamelen tijdens deze onderzoeksfase. De onderlinge afstand tussen de sleuven is iets minder dan 15m, maar hiervoor werd gekozen om een zo goed mogelijke dekkingsgraad voor het gehele plangebied.

De locaties van proefsleuf 1 en 2 werden gekozen op basis van de halvemaanvormige structuur die zichtbaar is op de kaart van Feraris ten zuidwesten van het plangebied (zie Figuur 3) en die mogelijk teruggaat op een site met walgracht of een motte. Proefsleuf 3 is gelegen langs het Rekhof en is bedoeld om eventuele resten van oudere bewoning langs deze straat op te sporen. In deze sleuf is de kans ook aanwezig op het aantreffen van een meer complexe stratigrafie. Indien nodig dienen hier dus enkele aanvullende proefputten te worden aangelegd om een duidelijk zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van het archeologische bodemarchief." [12]

Oppervlakte en dekkingsgraad onderzoek

"Het deel van het onderzoeksterrein waar de geplande werkzaamheden het archeologische bodemarchief bedreigen, heeft een oppervlakte van ca 914 m². De gezamenlijke oppervlakte van de 3 proefsleuven bedraagt ca 115 m². Het onderzoek heeft met andere woorden een dekkingsgraad van ongeveer 12.5 %."[13]

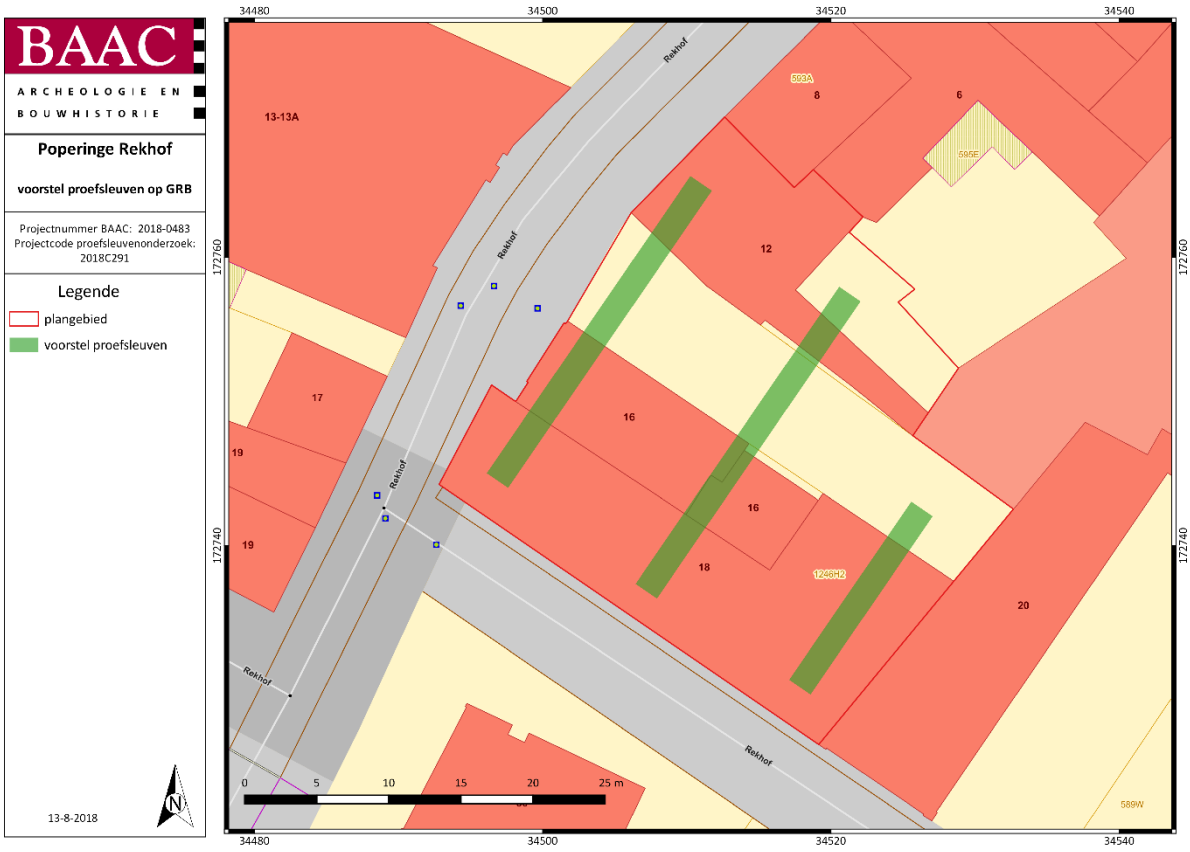
Selectie vondsten

Alle vondsten die tijdens de aanleg van de sleuven en het opschaven, couperen en afwerken van de sporen worden aangetroffen, worden verzameld en geregistreerd. Bij relevante archeologische sporen of bodemeenheden wordt daarenboven actief op zoek gegaan naar vondsten. Enkel in sporen met een duidelijk recente ouderdom worden niet alle vondsten systematisch ingezameld.

Staalname

Er worden in regel geen stalen genomen tijdens het onderzoek. Enkel gevoelige en relevante archeologische sporen of bodemeenheden worden indien gewenst bemonsterd. Deze bemonstering kadert echter niet binnen het beantwoorden van de onderzoeksvraagstelling zoals geformuleerd in de onderzoeksvragen. Dergelijke staalname en mogelijke verdere analyse van deze stalen dient dan ook bijkomend gemotiveerd te worden en gekaderd worden binnen bijkomende onderzoeksvragen.

[11] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017
[12] Terryn B., 2017b
[13] Terryn B., 2017b

Figuur 7: voorstel proefsleuven op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018)

2.2.2 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 23 juli 2018 onder leiding van erkend archeoloog Ben Terryn. Verder werd het veldwerk uitgevoerd door archeologen Sarah Schellens en Kim Fredrick. Jan de Corte, erfgoedcoördinator bij CO7) is op de hoogte gebracht van het veldwerk en de bevonden resultaten werden doorgegeven.

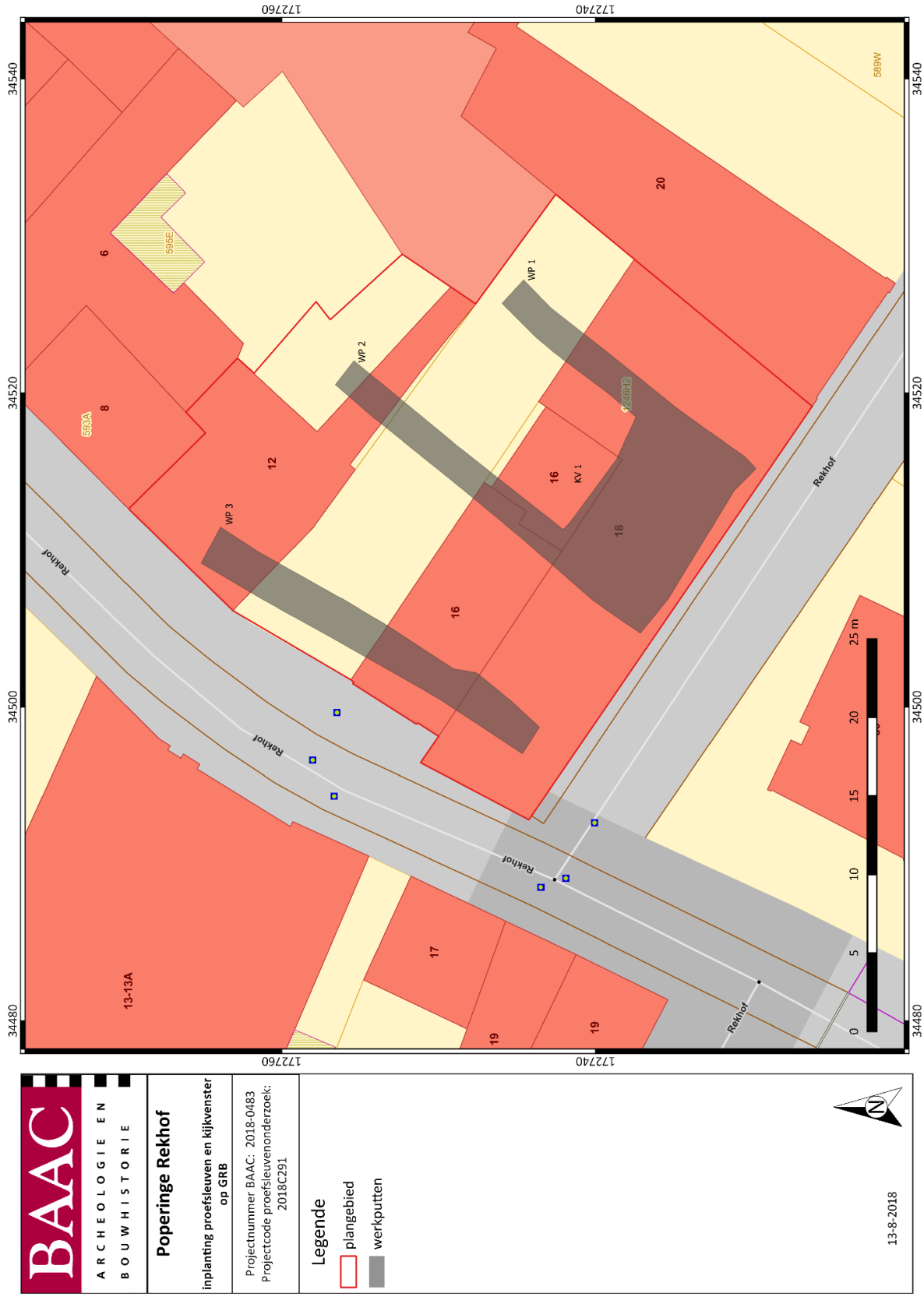
De sleuven werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak van 2 m. Van alle sleuven werden overzichtsfoto's gemaakt. De sleuven en sporen werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

2.2.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de opgestelde methode en strategie en conform de Code van Goede Praktijk.

In regel werden alle sleuven aangelegd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie. Enkel de sleuf in het zuidoosten van het terrein werd twee meter meer naar het noordwesten aangelegd wegens aanwezigheid van puin en bouwmateriaal. Tussen WP 1 en WP 2 werd een groot kijkvenster gegraven om een beter inzicht te krijgen in de sporen gelegen in het zuiden van het plangebied.

Er werd in totaal 214,6 m² sleuf en kijkvensters aangelegd. De sleuven strekten zich uit over 65 m lengte. Dit houdt een dekkingsgraad in van 23%.

Figuur 8: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018)

2.2.4 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Er werd geen beroep gedaan op externe specialisten.

2.3 Assessmentrapport

2.3.1 Assessment vondsten

Algemeen

Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden 15 vondstnummers uitgeschreven (zie vondstenlijst in bijlage). Verschillende materiaalcategorieën kwamen voor, nl. aardewerk, bouwkeramiek, metaal, glas, leer en dierlijk bot. De vondsten werden allen met de hand ingezameld tijdens de aanleg van het vlak en het documenteren van profielen in WP 3, de overige werkputten brachten geen relevante artefacten aan het licht. Het merendeel van de vondsten werden gedaan bij de aanleg en de registratie van profiel 3.1. Slechts twee vondstnummers waren afkomstig uit een mogelijke spoorvulling, nl. VN1 en VN2 uit spoor 3001. De verschillende materiaalcategorieën werden binnen BAAC aan en assessment onderworpen.

Het aardewerk vormde de voornaamst aangetroffen materiaalcategorie en de basis voor een datering van de aangetroffen sporen en structuren. De gehanteerde methode voor een eerste visuele inspectie van het materiaal is de volgende: alle aardewerkscherven werden in de eerste plaats gedetermineerd op basis van aardewerksoort, daarna is verder gekeken naar vorm, vormdetails en versiering. Uitzonderlijke kenmerken zoals onder andere het al dan niet verweerd of gefragmenteerd zijn van de scherven, werden eveneens opgenomen in een assessmenttabel (zie bijlage). Er werd steeds getracht een ruwe datering te plakken op het materiaal. Indien een verfijning van deze datering mogelijk bleek op basis van vorm en/of versiering, werd dit bij de opmerkingen toegevoegd.

De overige vondstcategorieën werden vluchtig gescand op bijzonderheden en het potentieel op kenniswinst. De neerslag hiervan wordt hieronder beschreven.

Aardewerk

Het gros van het ingezamelde keramisch vondstmateriaal bestaat uit aardewerkvondsten (VN3-VN6-VN7 en VN9). Daarnaast zijn ook enkele fragmenten bouwkeramiek ingezameld (VN5 en NV13). De bewaring van het materiaal is meestal zeer goed te noemen. Bij de meeste vondstnummers kunnen verschillende scherven geteld worden. Op basis van de diagnostische elementen en de aanwezige vormen kunnen voor de meeste sporen op deze manier een datering gegeven worden.

Alle verzamelde vondsten, waaronder ook het aardewerk, waren afkomstig uit WP 3. Daarbovenop werden enkel bij de profielregistratie 3.1 aardewerkvondsten verzameld. Ook enkele weinige fragmenten bouwceramiek werden gerecupereerd uit deze werkput, namelijk VN5 en VN13. Telkens ging het om fragmenten van rode bakstenen, waar verder niets relevants over kan worden verteld of waar geen verdere kenniswinst aan te koppelen valt.

Voor de inventaris van het aardewerk wordt verwezen naar de assessmenttabel in bijlage, waarin alle data per vondstnummer is verzameld.

Binnen het aardewerk kunnen volgende aardewerkgroepen herkend worden: roodbakkend aardewerk, witbakkend aardewerk (faience en majolica) en steengoed. Het materiaal wordt allemaal in de postmiddeleeuwse periode gedateerd. Het postmiddeleeuws aardewerk bestaat hoofdzakelijk uit lokaal vervaardigd aardewerk, voornamelijk roodbakkend, te dateren in een periode van de 17de eeuw doorheen de 18de eeuw.

Binnen de herkende randfragmenten komen de normale aardewerkvormen voor. Het gaat hierbij om de kan, de kom, de vuurklok, de beker, de pan, het deksel en grape/kookpan, die tot de voorwerpen van een huisraad behoorden. In Laag 3 van profiel 3.1 (VN9) werden ook enkele slibversierde fragmenten van een bord aangetroffen. Nog bij VN9 werden enkel scherfjes van verschillende borden van het witte faience-aardewerk met hier en daar nog de aanwijzingen van blauwe beschildering aangetroffen. Bij het steengoed werden vooral fragmenten met van het typische Westerwald-aardewerk aangetroffen. Het gaat hierbij uitsluitend om drinkgerei.

Verder werden eveneens in laag 3 van hetzelfde profiel twee beschilderde fragmenten van twee verschillende Majolica-borden gerecupereerd. Deze aardewerkgroep komt in onze regionen voor vanaf de 16de eeuw, maar in relatie met het grotere vondstensemble moeten deze artefacten eerder in de 17de eeuw worden gedateerd.

Het materiaal is over het algemeen gefragmenteerd in grote en grove stukken en te weinig talrijk aanwezig om verregaande uitspraken te doen. De meeste informatiewaarde van deze scherven is een datering. Grote afvalcontexten werden niet aangetroffen.

Metaal

Er werd slechts één metaalvondst ingezameld (VN8) eveneens in WP 3. Het betrof een sterk gecorrodeerd fragment vermoedelijk van een scheermes. De laag uit dit profiel werd op basis van het aardewerk in de 17de-18de eeuw gesitueerd.

Daar de context waarin dit voorwerp werd gevonden duidelijk een accumulatielaag betreft, zal een verdere studie over dit artefact slechts weinig concrete informatie verschaffen over het plangebied. Ook is de bewaring van het voorwerp heel slecht.

Glas

Binnen het vondstensemble bevinden zich drie geregistreerde vondsten met fragmenten glas: VN4-VN10 en VN12. VN4 betreft 3 fragmenten: één stukje wit vensterglas, een flessenhals van groen glas en de onderkant van een drinkbeker in wit glas; V10 is een klein stukje van een groene fles; VN12 is de bodem van een wijnfles met hoge ziel in groen glas. Alle glasvondsten worden eveneens in de postmiddeleeuwse periode, namelijk de 17de – 18de eeuw gesitueerd.

De informatiewaarde van deze vondsten is beperkt tot een ruwe situering in de tijd van het ophogingspakket. Verdere uitwerking van deze artefacten zal weinig extra informatie opleveren.

Pijpaarde

Onder het vondstmateriaal bevinden zich vier fragmenten pijpaarde, ondergebracht bij VN2. Ze komen uit spoor 3001 en zijn vermoedelijk afkomstig van één exemplaar. Drie fragmenten zijn onversierde delen van de pijpesteel en één is de pijpekop. deze pijpekop heeft een onversierde ketelopening en een kleine stempel op de onderkant van de ketel. De stempel is de letter D in een cirkel. Deze pijpekop kan ingedeeld worden onder type 5 van D.H. Duco, namelijk de rondbodemkop of hielloze kop. Dit type was in gebruik vanaf het midden van de 18de tot en met de 19de eeuw.

Deze pijp is gevonden in spoor 3001 en kan daarmee grof gedateerd worden. Meer informatie kan niet uit de pijpaarde gehaald worden. Verdere studie van het voorwerp is niet nodig.

Leer

Er werden verschillende stukken leer ingezameld onder VN14 en VN15. VN14 bevat 12 goed bewaarde stukken leer, allen afkomstig van schoenonderdelen. In dit ensemble bevinden zich twee zolen afkomstig van één meervoudige zool, op beide zolen zijn sporen van spandraden zichtbaar. De zolen

hebben geen uitgesproken ingesnoerd geleng en een ronde neus. Aan de buitenzool hangt nog een tussenstrip en zijn sporen te zien van een vooralige hak. Ook zitten er nog drie nageltjes op hun oorspronkelijke plaats. Verder zijn er nog een afbiesrandje en drie fragmenten tussenstrips gevonden die bij de bovenstaande zool horen en drie versneden stujes leer waarvan twee onbruikbaar en één nog bruikbaar voor hergebruik. Ten slotte bevat VN14 nog drie stukken bovenleer die afkomstig zijn van dezelfde schoen als de meervoudige zool en tussenstrips. Het gaat om één voorpand en twee delen van één zijpand.VN 15 bevat slechts één stuk leer, namelijk een zool met ovale neus waarvan de hiel niet bewaard is gebleven. Al het leer kan gedateerd worden in de postmiddeleeuwse periode. Wegens de kleine hoeveelheid en context waarin het leer is gevonden heeft het een beperkte informatie-waarde.

Dierlijk bot

In totaal werden 11 fragmenten dierlijk bot ingezameld, te groeperen in VN1 en VN11. Een middelgrote fragmentatie en de aanwezigheid van bewerkingssporen wees op consumptieafval voor alle fragmenten afval. Binnen VN11 bevindt zich ook een hoornpit van een rund. De informatiewaarde van dit consumptieafval is gezien de aard van de contexten echter vrij beperkt. De aanwezigheid van een losse hoornpit zegt weinig tot niets over eventuele ambachten die zich binnen het plangebied voltrokken. De vondstcontext betreft namelijk accumulatielagen, waarbij het gestorte afval van elders afkomstig kan zijn.

2.3.2 Assessment stalen

Er werden geen stalen genomen voor verdere analyse ten behoeve van absolute dateringen, micromorfogisch onderzoek, textuuranalyse of palynologisch onderzoek. Het aanwenden van deze technieken valt niet binnen de doelstelling van dit vooronderzoek met ingreep in de bodem.

2.3.3 Conservatieassessment

Niet van toepassing.

2.3.4 Assessment sporen en structuren

2.3.4.1 Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

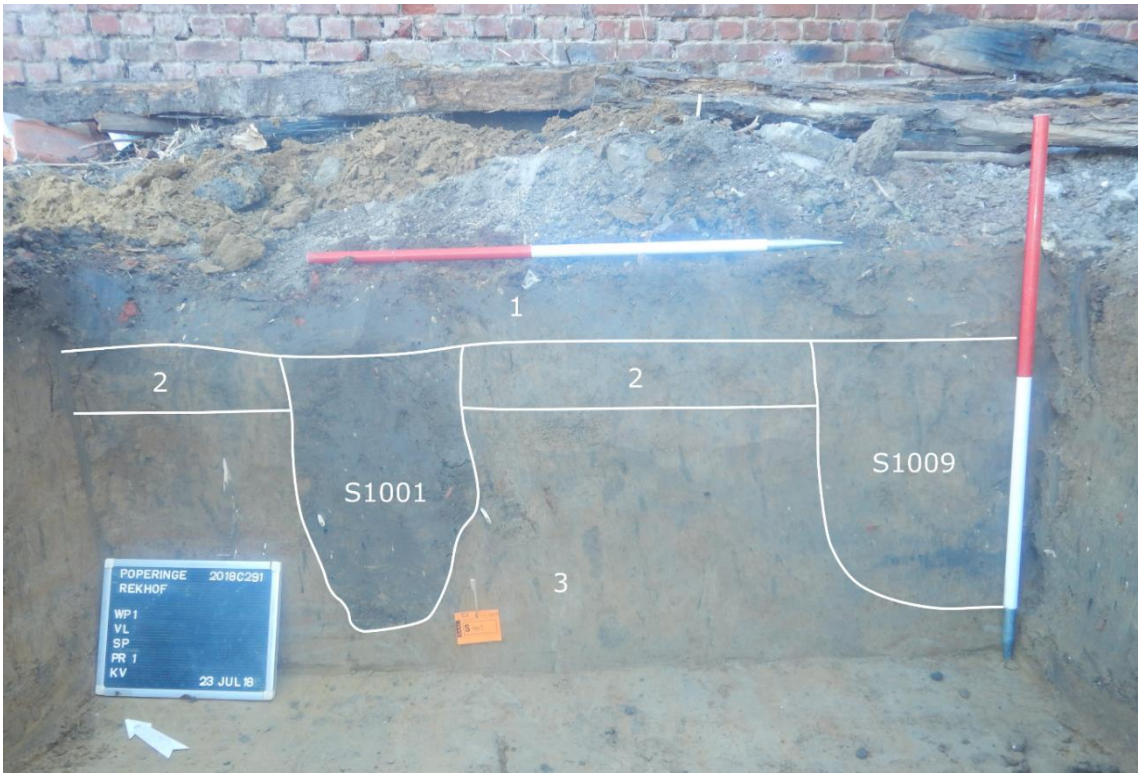
Er werden geen archeologische sites aan het huidige oppervlak aangetroffen.

2.3.4.2 Stratigrafie van de site

Het maaiveld binnen het plangebied bevindt zich gemiddeld op 19.10 m TAW. Het loopt lichtjes op in noordelijke richting van 19 m TAW in het zuiden tot 19.20 m TAW in het noorden (Figuur 15). In de drie sleuven is telkens één relevant archeologisch vlak aangelegd tussen 70 cm en 1.20 m onder het maaiveld (Figuur 14). Enkel in het noorden van werkput 3 is het vlak op een dieper niveau aangelegd omdat hier een grote verstoring en een groot grondspoor aanwezig waren. Het vlak is steeds aangelegd op het niveau van de moederbodem dat afloopt in zuidelijke en westelijke richting van 18.60 m TAW in het noordoosten naar 18.00m TAW in het zuidwesten van het plangebied. Bij het couperen van S1007 in werkput 1 werd een tweede vlak aangelegd ter hoogte van S1008 op te meten.

De opbouw van de bodem binnen het plangebied bestaat uit een bovenste puinrijke donkere ophooglaag die bovenop de moederbodem gelegen is. De overgang naar de moederbodem wordt gekenmerkt door een wat lichtere, iets minder puinrijke, overgangslaag van ca. 10 cm dik waarin bioturbatie zichtbaar is. De bodemopbouw binnen het plangebied is gedocumenteerd aan de hand van in totaal drie profielen, één in elke proefsleuf (Figuur 13).

Profiel 1.1 werd aangelegd in het uiterste noorden van werkput 1. In het profiel zijn drie lagen aangeduid en twee sporen (S1001 en S1009)

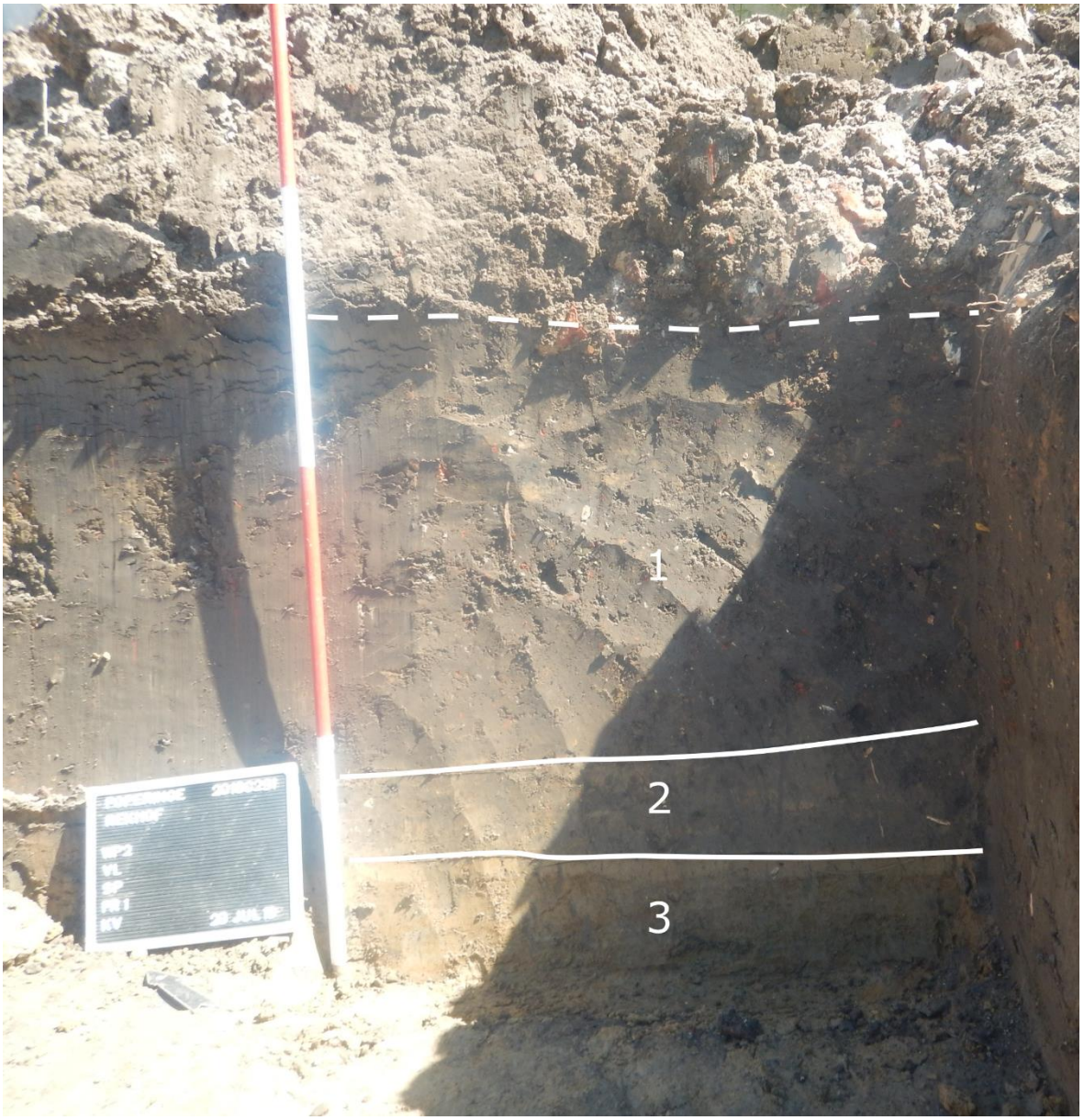
Laag 1: Zand, donkergrijs, puinfragmenten (mortel en baksteen) en houtskool; ophoogpakket, bouwvoor.

Laag 2: Zand, grijsbruin, matige bioturbatie, houtskoolspikkels; overgang tussen ophooglaag 1 en moederbodem.

Laag 3: Zand,licht siltig, geelbruin, lichte bioturbatie in top; moederbodem.

Figuur 9: Profielfoto en beschrijving van profiel 1.1.

Profiel 1.2 bevindt zich in het noorden van werkput 2 en komt wat bodemopbouw betreft overeen met profiel 1.1. Ook hier werden dezelfde 3 bodemlagen gedocumenteerd. De bovenste ophooglaag was ter plaatse van het profielopname wel dikker als in werkput 1.

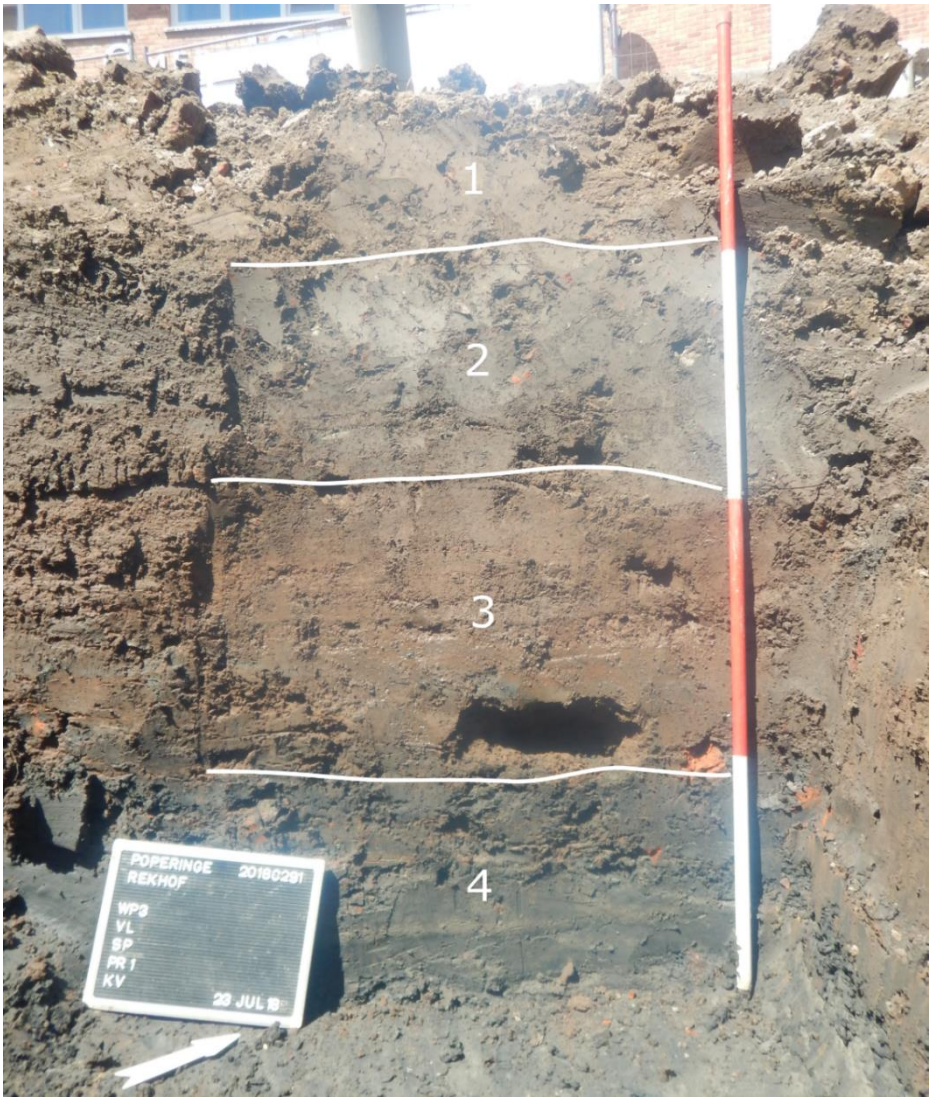
Laag 1: Zand, donkerbruin/grijs, puinfragmenten (mortel en baksteen) en houtskool; ophoogpakket, bouwvoor.

Laag 2: Zand, grijsbruin, matige bioturbatie, houtskoolspikkels, plantwortels; overgang tussen ophooglaag 1 en moederbodem.

Laag 3: Zand, licht kleiig, geelbruin, lichte bioturbatie in top, moederbodem.

Figuur 10: Profielfoto en beschrijving van profiel 2.1.

Profiel 3.1 wijkt af van de andere twee profielen (profiel 1.1 en 2.1) omdat dit profiel gedocumenteerd werd ter hoogte van een groot en diep spoor (S3007). In het profiel zijn enkele donkere opvullingslagen van het spoor aangeduid. Uit deze lagen werden verschillende aardewerk vondsten ingezameld. Ter hoogte van het profiel werd het vlak niet tot op het niveau van de moederbodem aangelegd. Aan de hand van enkele boringen kon wel worden vastgesteld dat de moederbodem zich hier op 16.30 m TAW bevindt. De boringen werden tot 50cm in de moederbodem doorgezet. De moederbodem bestaat uit gereduceerd licht grijsgroen zand (Figuur 12).

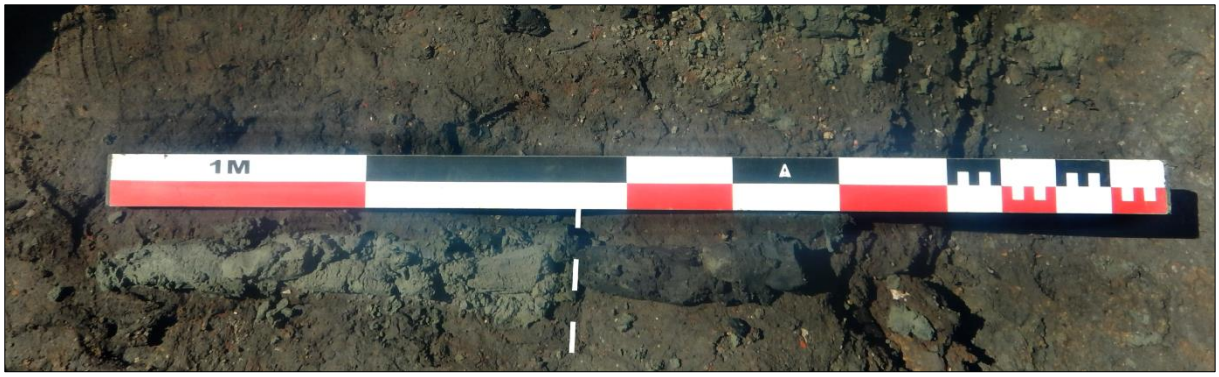
Laag 1: Zand, donkerbruin/grijs, puinfragmenten (mortel en baksteen) en houtskool; ophoogpakket, bouwvoor.

Laag 2: Zand kleiig, grijs, puinfragmenten (baksteen en mortel), houtskoolspikkels; ophooglaag.

Laag 3: Zand, kleiig, humeus, bruin, puinfragmenten (baksteen), aardewerk, leer, opvulling S3007.

Laag 4: Zand, zeer kleiig, zeer humeus, donkergrijs, puinfragmenten (baksteen), aardewerk, botmateriaal, hout, opvulling S3007.

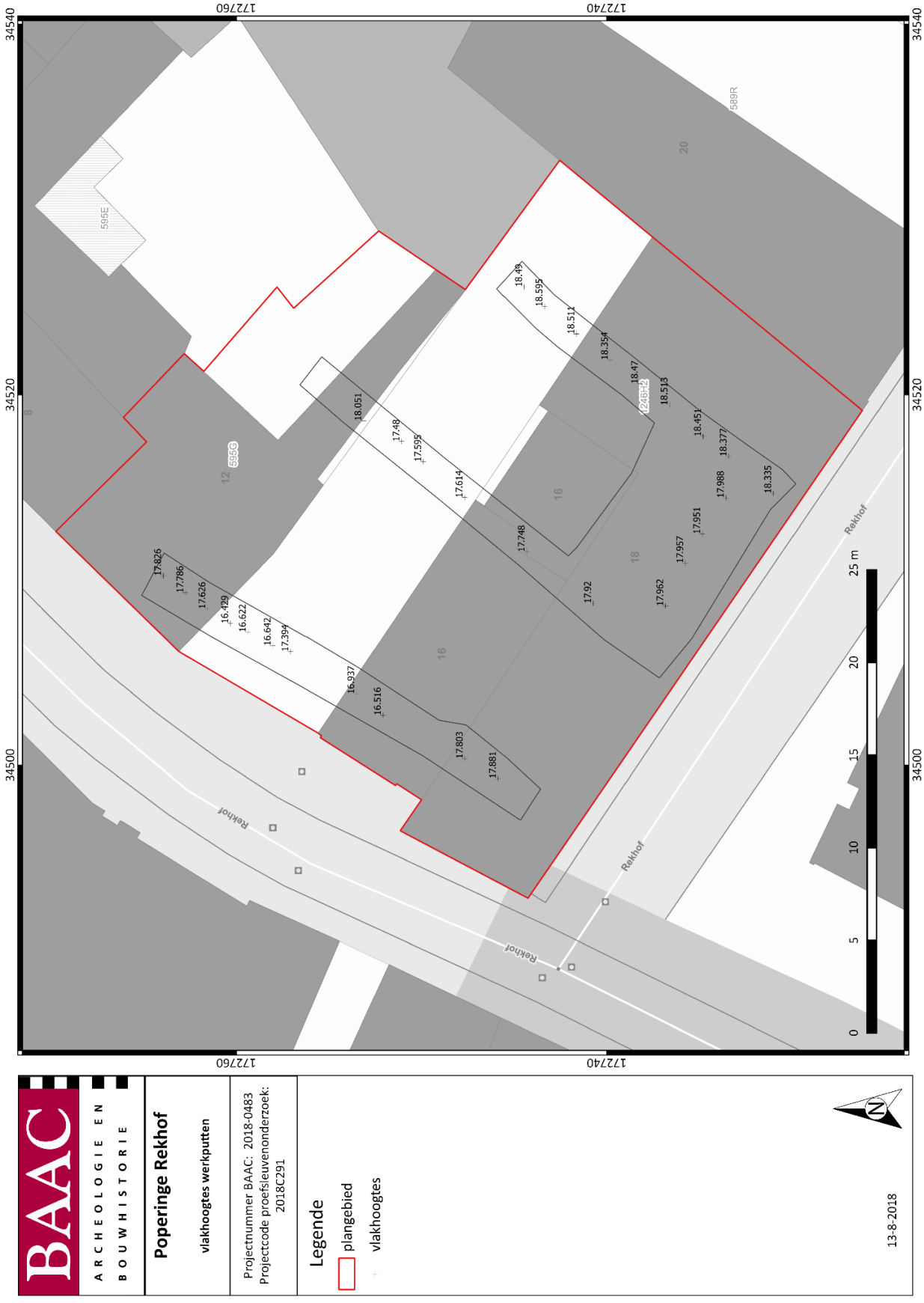
Figuur 11: Profielfoto en beschrijving van profiel 3.1.

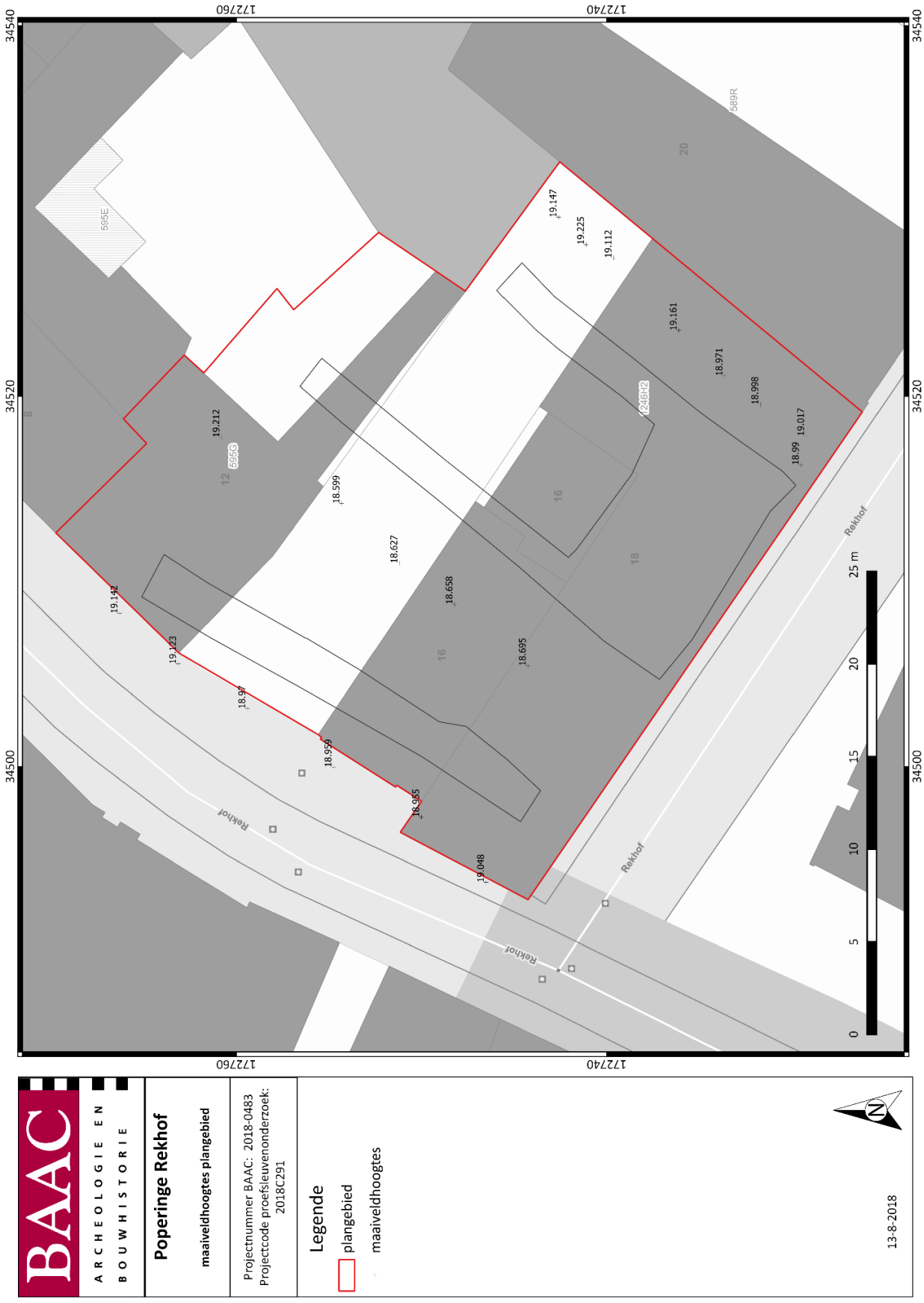
Figuur 12: Foto van de boring ter hoogte van profiel 3.1 met aanduiding (witte stippellijn) van de overgang naar de moederbodem.

Figuur 13: locatie van profielen op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018)

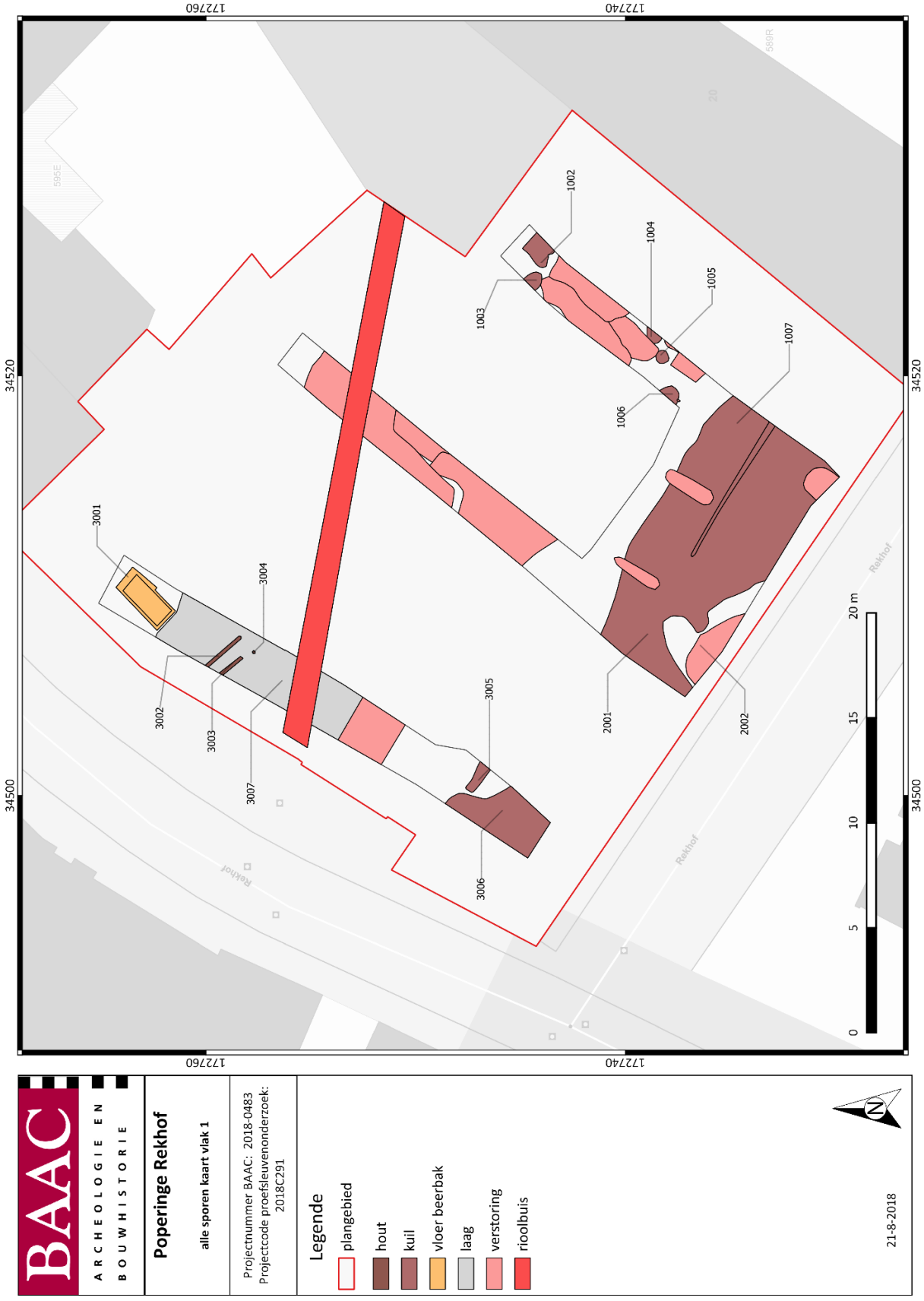

Figuur 14: Vlakhoogtes van werkputten op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018)

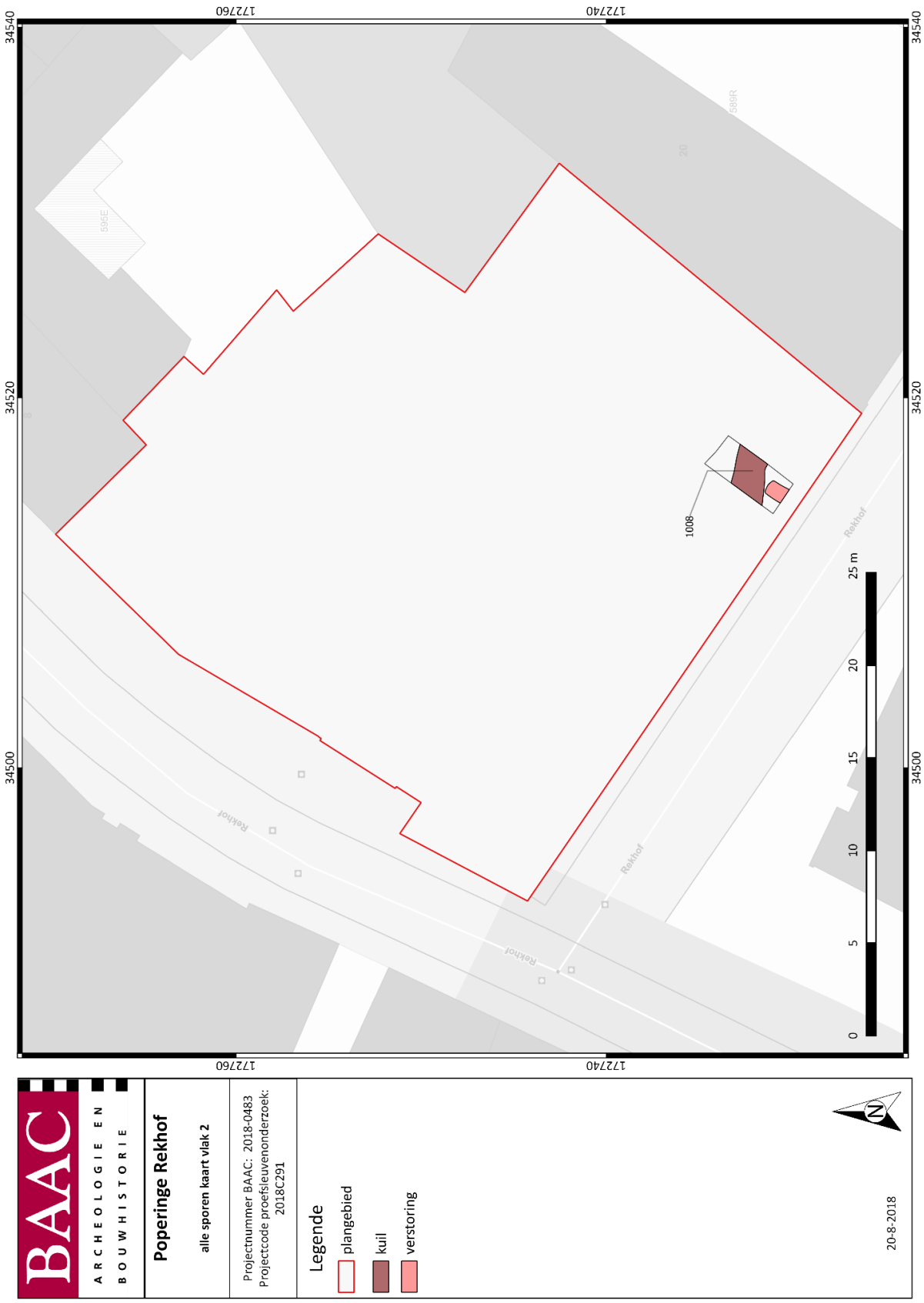

Figuur 15: Maaiveldhoogtes van het plangebied op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018)

2.3.4.3 Weergave onderzoek: kaarten

Figuur 16: Allesporenkaart op GRB (1:20 000, digitaal, 21/08/2018)

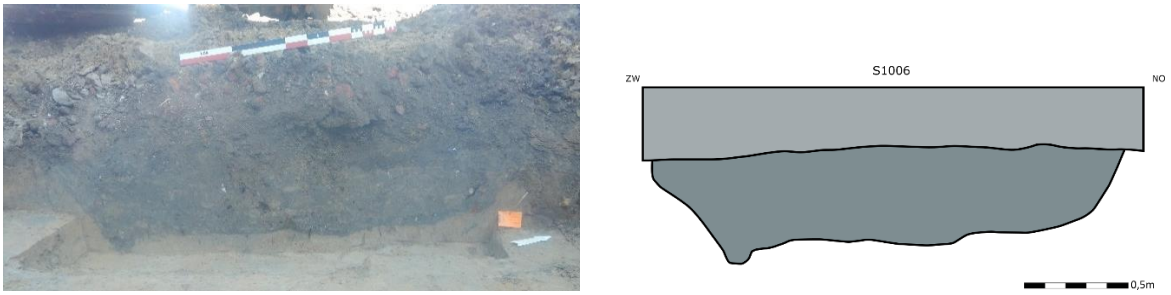
Figuur 17: Allesporenkaart vlak 2 op GRB (1:20 000, digitaal, 20/08/2018)

2.3.4.4 Beschrijving sporenbestand

Tijdens het onderzoek zijn er in totaal 18 spoornummers uitgeschreven over drie proefsleuven en één kijkvenster. Het gaat om kuilen, een humeuze laag met organisch materiaal, een vloertje van een beerbak en verstoringen. Op basis van het vondsmateriaal kunnen de sporen in de postmiddeleeuwse periode geplaatst worden. De aanwezigheid van (bewoning)sporen uit deze periode was te verwachten volgens de verschillende geraadpleegde cartografische bronnen en luchtfoto's in de archeologienota Poperinge, Rekhof [14]. Ook de ligging in de onmiddellijke omgeving van de stadskern van Poperinge deed bewoningsporen vermoeden. De sporen worden hieronder besproken per werkput.

Werkput 1/kijkvenster 1

In de eerste werkput zijn negen spoornummers uitgedeeld. Het gaat hier om kuilen en verstoring. Spoor 1001 is een kuil van ongeveer 60 cm diep die alleen te zien is in profiel 1.1 (Figuur 9). Deze kuil heeft een weinig gebioturbeerde, donkerbruingrijze vulling met scherpe aflijning en inclusies van baksteen, kalkmortel en houtskool. De sporen 1002 en 1003 zijn vergelijkbaar met spoor 1001 qua vullingskleur, inclusies en een onregelmatige vorm. De sporen met spoornummers 1004, 1005 en 1006 zijn eveneens soortgelijk. De scherp afgelijnde vulling heeft een bruingrijs gevlekte kleur en bevat baksteen, kalkmortel en houtskool. Spoor 1006 is gecoupeerd en toont een zeer gevlekte, scherp afgelijnde kuil met een vrij vlakke onderkant. Zowel spoor 1001 als 1006 worden zichtbaar vlak onder de bouwvoor, wat een datering van meer recente datum doet vermoeden.

Figuur 18: foto en tekening coupe spoor 1006

Spoor 1007 was zes meter breed in de proefsleuf met een bruingrijze vulling en inclusies van grote brokken baksteen, mortel en houtskool. Aangezien er tijdens het onderzoek in de tweede werkput op dezelfde hoogte als spoor 1007 een gelijkaardig spoor met spoornummer 2001 was gevonden is ervoor gekozen om een kijkvenster (KV 1) aan te leggen tussen beide werkputten. Op deze manier konden we meer informatie krijgen over deze sporen. Het bleek om één groot spoor te gaan dat de vormelijke kenmerken heeft van een gracht en misschien een deel was van de half cirkelvormige structuur die te zien is op de Ferrariskaart (zie Figuur 19). Er is een coupe gezet op het spoor voor nader onderzoek, zoals te zien in Figuur 21. Deze coupe maakte duidelijk dat het geen typische humeuze grachtvulling betrof, maar de opvulling van een verzameling van grotere en kleinere kuilen met verschillende dieptes. Dit werd bevestigd door het zetten van enkele boringen op het grondspoor. In deze boringen werd de moederbodem bereikt op zeer verscheidene dieptes gaande van 10 cm tot 50 cm en dit soms op korte afstand tussen twee boringen. Er werden geen vondsten in relatie met deze kuilen aangetroffen. Opvallend is dat deze sporen zich samen met enkele puinrijke verstoringen situeren onder het afgebroken gebouw op Rekhof nr. 18 (Figuur 16). Vermoedelijk hebben ze te maken met de bouw van deze structuur, die op basis van cartografische bronnen werd opgetrokken op het einde van

[14] Terryn B., 2017a

de 19de eeuw.[15] Hierbij werden zeer waarschijnlijk funderings- en egalisatiewerken uitgevoerd op het perceel.

Spoor 1008, zichtbaar in de coupe van spoor 1007 als laag 8 en in vlak twee is een grijskleurige kuil met baksteen, mortel, houtskool en ijzerinclusies. Er zijn ook brokken moederbodem vermengt met het spoor wat een rommelige indruk geeft. Er komt geen vondstmateriaal uit WP1, wat een datering van de gevonden sporen moeilijk maakt. Ten slotte is er spoor 1009, een spoor dat ook alleen zichtbaar is in profiel 1.1 (Figuur 9). Dit spoor is licht grijsbruin gevlekt met lokaal een donkergrijs bandje en bevat baksteen, mortel en houtskool inclusies. Ook dit spoor vormt zich, net als spoor 1001 en 1006, al vlak onder de bouwvoor.

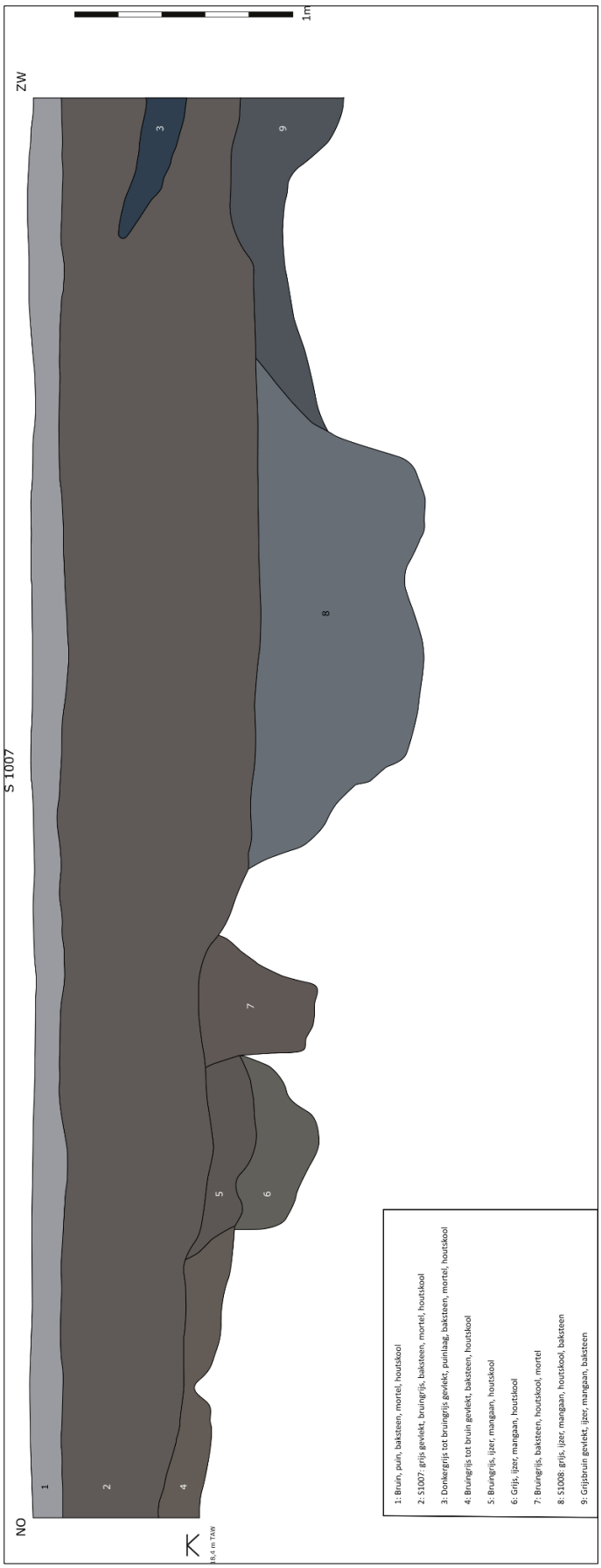

Figuur 19: Allesporenkaart op ferraris met zicht op de half cirkelvormige structuur (1:10, digitaal, 21/08/2018)

[15] Terryn B., 2017a.

Figuur 20: foto vlak 2 in WP1

Figuur 21: coupetekening op spoor 1007/2001

Werkput 2

In werkput twee zijn slechts twee spoornummers uitgeschreven. Namelijk spoor 2001, wat overeenkomt met spoor 1007, zoals hierboven besproken, en spoor 2002, een recente verstoring die opgevuld is met grote brokken baksteen en mortel. Deze twee sporen werden in het uiterste zuiden van de werkput aangetroffen. Het overige deel van de werkput is bijna volledig verstoord door vergravingen waardoor mogelijk alle archeologische sporen hier werden vernietigd.

Figuur 22: zicht op verstoring in WP 2

Werkput 3

De meest interessante sporen bevinden zich in de derde werkput en dit is eveneens de enige werkput die vondstmateriaal heeft opgeleverd.

Spoor 3001 is een rechthoekig vloertje op een hoogte van 17.7 m TAW (Figuur 23) dat afkomstig is van een beerbak. In één hoek van dit vloertje was nog een klein laagje beervulling aanwezig met onder andere het pijpje van VN2. Dit pijpje kon gedateerd worden vanaf het midden van de 18de eeuw tot het einde van de 19de eeuw, wat de oudste gebruiksfase van deze beerput weergeeft. Het vloertje zelf is opgebouwd uit bakstenen met afmetingen 21x10x5 cm in een onregelmatig verband. Rondom zijn bakstenen op hun kant geplaatst, vermoedelijk als aanzet van de opstaande wanden. Deze waren echter reeds volledig afgetopt.

Om de sporen 3002 tot en met 3004 te beschrijven wordt eerst spoor 3007 uitgelicht. Spoor 3007 is namelijk een groot grondspoor dat zich over iets minder dan de helft van de werkput verspreid. In het zuiden wordt het spoor begrenst door een voormalige kelder die dieper dan twee meter verstoord. In het noorden door S3001. Het spoor is het beste te beschrijven aan de hand van profiel 3.1, het geeft namelijk de verschillende opvullingslagen, Laag 3 en laag 4 van profiel 3.1, in het spoor mooi weer. Laag 3 is een humeuze bruine laag van 60 cm dik met organisch materiaal, waaronder de schoen van VN 14 en laag 4 is eveneens een humeus pakket van 70 cm diep met veel aardewerk en botmateriaal. De aflijning van het spoor kon niet duidelijk worden bepaald in de proefsleuf, mede door de verstoring van de recente kelder in het zuiden van het spoor. Het spoor werd ook niet waargenomen in werkput

2. Een duidelijke interpretatie is dan ook niet meteen te geven, ook niet aan de hand van cartografische of historische bronnen, maar vermoedelijk betreft het een grote kuil die is opgevuld met verschillende humeuze lagen/opvullingspaketten.

Binnen spoor 3007 werden eveneens drie liggende houten palen aangetroffen die de spoornummers 3002, 3003 en 3004 hebben gekregen. Na het blootleggen van deze drie sporen, bleken ze niet in verband met elkaar te liggen en lijken ze gedumpt te zijn samen met de rest van het opvullingspakket. De houten paal met spoornummer 3002 toont wel bewerkingssporen, namelijk een gepunt uiteinde en een inkeping in het midden van de paal.

In het zuiden van de werkput werden tot slot nog twee sporen aangeduid met spoornummer 3005 en 3006. Dit zijn twee bruingrijze kuilen met inclusies van baksteen, mortel en houtskool. Vermoedelijk betreft het gelijkaardige kuilen als 2007/2001.

Figuur 23: links) spoor 3001; rechts) sporen 3002 en 3003

Riool

Dwars over het terrein loopt een bakstenen riolering die mogelijk terug gaat op een oude gracht die te zien is op de Atlas der Buurtwegen. Aangezien deze rioolbuis heden nog in gebruik is, zal deze structuur eerder van recente datum zijn. Er zijn echter geen aanwijzingen gevonden voor een eventuele gracht als voorloper en ook werden er geen sporen aangetroffen die in relatie staan met de structuur.

Figuur 24: allesporenkaart op Atlas der Buurtwegen met zicht op de gracht die verdwijnt ter hoogte van de gevonden rioolbuis (1:20 000, digitaal, 21/08/2018)

2.3.5 Assessment onderzoeksterrein

2.3.5.1 Landschappelijke en aardkundige situering

Zie archeologienota Poperinge Rekhof, verslag van resultaten. [16]

2.3.5.2 Bodem, paleolandschap en referentieprofielen

Zie archeologienota Poperinge Rekhof, verslag van resultaten. [17]

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden drie profielen geregistreerd om de bodemopbouw en stratigrafie van de site te bestuderen. In het hoofdstuk 1.3.4.2 stratigrafie van de site, wordt dit uitvoerig besproken.

2.3.5.3 Historiek

Zie archeologienota Poperinge Rekhof, verslag van resultaten. [18]

2.3.5.4 Archeologisch kader

Zie archeologienota Poperinge Rekhof, verslag van resultaten. [19]

2.3.5.5 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Tijdens het onderzoek werden enkele relevante archeologische sporen aangesneden, waaronder kuilen, een humeuze laag met organisch materiaal, een vloertje van een beerbak en verstoringen. In WP 3 kunnen de sporen op basis van het vondstmateriaal in de postmiddeleeuwse periode geplaatst worden. Aangezien er in WP 1 en WP 2 geen vondsten aan het licht zijn gekomen is een datering moeilijk. Op basis van het uitzicht van de sporen (de aflijning, vulling en inclusies) en de vorming in of meteen onder de bouwvoor en de datering van de sporen in WP 3 is het aan te nemen dat ook deze sporen tot de postmiddeleeuwse periode behoren.

De beperkte hoeveelheid sporen en vondsten in relatie met de grote hoeveelheid recente verstoringen die tijdens het vooronderzoek werden aangetroffen laten enkel toe om enkele globale conclusies te trekken aangaande de occupatiegeschiedenis van het plangebied.

Algemeen kan worden geconcludeerd dat er activiteiten hebben plaatsgevonden binnen het plangebied gedurende de postmiddeleeuwse periode. De beerbak in het noorden van werkput 3 (S3001) en de vondstrijke opvullingslaag/afvallaag (S3007) in dezelfde zone maken duidelijk dat er zich tijdens deze periode bewoning situeerde in dit deel van het plangebied. Dit bevestigt het beeld dat verkregen werd op basis van de cartografische studie van het plangebied dat werd uitgevoerd tijdens het bureauonderzoek.[20] Uit deze studie van onder andere de Ferrariskaart werd duidelijk dat het plangebied bebouwing kent vanaf minstens de 18de eeuw tot op heden. Er werden tijdens het vooronderzoek echter geen muurresten of andere structuren aangetroffen die het mogelijk maken om

[16] Terryn B., 2017a
[17] Terryn B., 2017a
[18] Terryn B., 2017a
[19] Terryn B., 2017a
[20] Terryn B., 2017a

deze bewoning exact te lokaliseren of af te bakenen. Het zuidoosten van het plangebied is grotendeels zwaar verstoord, waardoor er over dit deel van het terrein geen verdere uitspraak gedaan kunnen worden over de oorspronkelijke bebouwing of ander terreingebruik.

Figuur 25: Allesporenkaart op GRB (1:20 000, digitaal, 21/08/2018)

2.3.5.6 Confrontatie resultaten eerder vooronderzoek

Volgens het verslag van resultaten behorende tot de archeologienota voor dit project bevindt het plangebied zich volledig binnen het bodemtype OB, bebouwde zone en zijn er buiten de stadskern van Poperinge voornamelijk matig natte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc) teruggevonden. In de vallei van de Poperingevaart komen ook gleyige kleibodems voor zonder profiel. De tertiair geologische kaart toont dat het projectgebied zich bevind in substraat gevormd door het lid van Aalbeke, dat een onderdeel is van de Formatie Kortrijk. Het lid van Aalbeke wordt gekenmerkt door een homogene mariene afzetting van zeer fijne siltige klei. Ten noordwesten en zuiden van het plangebied komt eveneens de Formatie van Tielt voor. Het zijn eveneens mariene afzettingen die over het algemeen bestaan uit zeer fijn zand dat naar onder toe overgaat in een zeer fijn zandige grove silt. In de buurt van Poperinge echter wordt de formatie beschreven als overwegend kleihoudend zand, met kleilagen en soms zandsteenbanken. Het is veelal donkergroen of donkergrijs van kleur en is glauconiet- en glimmerhoudend. [21]

Op basis van de veldwerkresultaten kan gesteld worden dat het plangebied zich inderdaad in een bebouwde zone bevindt, in de profielen werd een antropogene stratigrafie zichtbaar. Tijdens het onderzoek werd er een zandige bodem vastgesteld, die lokaal licht kleïig bleek te zijn. Hier is duidelijk de formatie van Tielt aangesneden.

[21] Terryn B., 2017a

In de archeologienota wordt ook vermeld dat het plangebied aan het Rekhof een mogelijke link heeft met de Poperingse lakennijverheid tijdens de middeleeuwen, hier zijn echter geen sporen of aanwijzigingen voor gevonden. Ook voor de mogelijk voormalige motte waarover gesproken wordt in verband met de Ferrariskaart zijn geen aanwijzigingen gevonden.

Bewoningssporen uit de Nieuwe Tijd zijn echter wel gevonden onder de vorm van een beerbak en opvullingslagen met postmiddeleeuws materiaal.

2.3.5.7 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Op basis van de veldgegevens kan gesteld worden dat er in het plangebied archeologische resten wel degelijk aanwezig zijn, echter niet van heel oude aard. De oudste sporen kunnen op basis van het vondstmateriaal in de postmiddeleeuwse periode/ Nieuwe Tijd gedateerd worden en gelinkt aan lokale bewoning in Poperinge. De archeologisch interessante laag bevindt zich op een gemiddelde diepte van 17.70 m TAW, maar is wegens vele verstoringen verspreid over het plangebied slecht bewaard. Het merendeel van de sporen betreft kuilen uit de postmiddeleeuwse periode, waar niet meteen een duidelijke functie aan kan worden toegeschreven.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd bovendien duidelijk dat er op het terrein grote verstoringen aanwezig zijn, waardoor het aanwezig archeologisch erfgoed reeds grotendeels verstoord is. De verwachting is dan ook dat de potentiële archeologische kenniswinst van het nog aanwezige archeologische erfgoed binnen het plangebied vrij klein tot onbestaande is.

2.3.5.8 Onderzoeksvragen: Antwoorden

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, wat is de aard en de datering van de sporen?

Er werden tijdens het vooronderzoek in totaal 18 spoornummers uitgeschreven. Het betreft 12 kuilen, 1 beerbak, 1 opvullingslaag, 1 verstoring en 3 spoornummers voor hout. De sporen worden op basis van het aangetroffen vondstmateriaal in hun opvulling, de aard en het uiterlijk van de sporen en de stratigrafische relatie gedateerd in de postmiddeleeuwse periode.

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

In de proefsleuven werden vele verstoringen, waaronder enkele grote vergravingen, aangetroffen. De bewaringstoestand van de sporen is hierdoor dan ook slecht. Verschillende sporen zijn verstoord of afgetopt. Voorbeelden hiervan zijn S3001, een beerbak waarvan enkel de vloer bewaard was, of S1006, een kuil die in de coupe slechts enkele cm diep bewaard bleek te zijn.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Er kunnen op basis van het sporenbestand dat tijdens het vooronderzoek werd gedocumenteerd geen structuren worden aangeduid. De vele verstoringen hebben hierbij uiteraard hun impact gehad.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

De sporen worden op basis van het aangetroffen vondstmateriaal in hun opvulling, de aard en het uiterlijk van de sporen en de stratigrafische relatie allemaal gedateerd in de postmiddeleeuwse periode. Echter door de afwezigheid van vondsten in veel van de verschillende sporen is een meer nauwkeurige datering niet mogelijk voor alle sporen.

- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?

Alle sporen worden in dezelfde archeologische periode (postmiddeleeuwen) gedateerd. Een meer uitgebreide en nauwkeurige chronologie is door het ontbreken van vondsten in de meeste sporen en de verstorende impact van recente vergravingen op het sporenbestand niet op te maken.

- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden? Houden ze verband met bepaalde activiteiten?

De vondsten werden allen ingezameld uit twee aparte contexten in werkput 3, namelijk S3001 en S3007. Het betreft voornamelijk aardewerk, maar er werd ook glas, metaal, leer en dierlijk bot aangetroffen. De datering van het aardewerk maakt het mogelijk om de vondsten te situeren in de postmiddeleeuwse periode, voornamelijk in de 17de en 18de eeuw. Het vondstensemble kan worden toegeschreven aan een verzameling afval uit een bewoningscontext. Er zijn geen aanwijzingen dat de vondsten geassocieerd kunnen worden met bepaalde ambachtelijke activiteiten.

- Wat is bodemopbouw en -ontwikkeling ter hoogte van het onderzochte perceel?

De bodemopbouw binnen het plangebied is niet heel complex. De moederbodem wordt afgedekt door een donkere antropogene bouwvoor die puininclusies bevat en die minstens 70 cm en maximaal 1.20 m dik is. De overgang naar de moederbodem wordt gekenmerkt door een wat lichtere, iets minder puinrijke, overgangslaag van ca. 10 cm dik waarin bioturbatie zichtbaar is.

- Wat is de datering en de samenstelling van de aangetroffen lagen?

De donkere antropogene bouwvoor dateert niet vroeger dan de postmiddeleeuwse periode en is vermoedelijk nog recenter van oorsprong. Deze laag is opgebouwd uit donkergrijs zand met inclusies van puinfragmenten en houtskool. Op de overgang naar de moederbodem wordt deze laag minder donker van kleur en bevat ze houtskool- en puinspikkels, ook is bioturbatie zichtbaar. Hieronder bevindt zich de geelbruine moederbodem.

- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,…) en de archeologische sporen?

De grote hoeveelheid verstoringen op het terrein en het beperkte aantal archeologisch relevante sporen laten niet toe om een antwoord op deze vraag te formuleren.

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

Het niveau van de moederbodem loopt af in zuidelijke en westelijke richting van 18.60 m TAW in het noordoosten naar 18.00m TAW in het zuidwesten van het plangebied.

- Hoe is de ondergrond opgebouwd? Kan het oorspronkelijke terreinverloop en eventuele ophogings- of afgravingslagen en verstoringen achterhaald worden?

De opbouw van de bodem kent geen complexe stratigrafie en bestaat uit een donkerbruine bouwvoor van minstens 70 cm en maximaal 1.20 m dik die bovenop de moederbodem gelegen is. Het archeologische vlak werd aangelegd op het niveau van de moederbodem. Op basis van de maaiveldhoogtes werd duidelijk dat het huidige terrein lichtjes oploopt in noordelijke richting. Vermoedelijk was dit ook oorspronkelijk het geval omdat ook de hoogte waarop de moederbodem werd aangetroffen oploopt in noordoostelijke richting.

- Is er sprake van een complexe stratigrafie binnen (bepaalde zones) van het plangebied? Indien ja; hoe is deze stratigrafie opgebouwd?

Er is geen sprake van een complexe stratigrafie binnen het plangebied.

o Indien ja; waaraan is deze stratigrafie te relateren?

Specifieke onderzoeksvragen betreffende het plangebied en de locatie ervan binnen de historische stadskern van Poperinge:

- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/ stadsontwikkeling van Poperinge?

De beperkte hoeveelheid sporen en vondsten in relatie met de grote hoeveelheid recente verstoringen die tijdens het vooronderzoek werden aangetroffen laten enkel toe om enkele globale conclusies te trekken aangaande de occupatiegeschiedenis van het plangebied.

Algemeen kan worden geconcludeerd dat er activiteiten hebben plaatsgevonden binnen het plangebied gedurende de postmiddeleeuwse periode. De beerbak in het noorden van werkput 3 (S3001) en de vondstrijke opvullingslaag/afvallaag (S3007) in dezelfde zone maken duidelijk dat er zich tijdens deze periode bewoning situeerde in dit deel van het plangebied. Dit bevestigt het beeld dat verkregen werd op basis van de cartografische studie van het plangebied dat werd uitgevoerd tijdens het bureauonderzoek.[22] Uit deze studie van onder andere de Ferrariskaart werd duidelijk dat het plangebied bebouwing kent vanaf minstens de 18de eeuw tot op heden. Er werden tijdens het vooronderzoek echter geen muurresten of andere structuren aangetroffen die het mogelijk maken om deze bewoning exact te lokaliseren of af te bakenen.

Tijdens het bureauonderzoek werd geopperd dat er mogelijk reeds vanaf de (vroeg)middeleeuwse periode bewoning aanwezig was op deze locatie. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek maken het echter niet mogelijk om dit te bevestigen. Ook werden er geen aanwijzingen gevonden voor of resten gevonden van de aanwezigheid van het middeleeuwse “Rekhof”, waarnaar de huidige straatnaam zou verwijzen, en van de site met walgracht die zich net ten zuidoosten van het plangebied zou bevinden.[23]

- Zijn er eventueel nog sporen of resten die gelinkt kunnen worden aan de locatie van het “Rekhof”, de plaats waar de lakens tijdens de middeleeuwen werden opgerekt en waarvan de straatnaam is afgeleid?

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen sporen gevonden die gelinkt kunnen worden een het “Rekhof”.

- Zijn er sporen of resten die gekoppeld kunnen worden aan een eventuele site met walgracht die mogelijk in de onmiddellijke omgeving van het plangebied gelegen is?

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen sporen gevonden die gelinkt kunnen worden een de site met walgracht die zich ten zuidoosten van de onderzoekslocatie zou bevinden.

[22] Terryn B., 2017a.
[23] Terryn B., 2017a.

3 Samenvatting

Op basis van het voorafgaande bureauonderzoek "*Archeologienota Poperinge, Rekhof" (ID1815)* kon niet met zekerheid gesteld worden of er al dan niet archeologische waarden in de ondergrond van het plangebied bewaard zijn. Er werd geconcludeerd dat het plangebied zich situeert in een gebied waar bewoning en eventueel sporen van ambachtelijke activiteiten aanwezig kunnen zijn. Daarom werd beslist dat een vervolgonderzoek onder de vorm van proefsleuven noodzakelijk was.

Het proefsleuvenonderzoek werd op 23 juli 2018 uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba (zie "Nota Poperinge, Rekhof: Verslag van resultaten"). Tijdens het veldwerk werden drie sleuven en één kijkvenster aangelegd met een totale oppervlakte van 214,6 m².

Tijdens het onderzoek werden enkele relevante archeologische sporen aangesneden, waaronder kuilen, een humeuze laag met organisch materiaal, een vloertje van een beerbak en verschillende verstoringen. Op basis van het vondstmateriaal kunnen de sporen in de postmiddeleeuwse periode gedateerd worden. De beperkte hoeveelheid sporen en vondsten in relatie met de grote hoeveelheid recente verstoringen die tijdens het vooronderzoek werden aangetroffen laten enkel toe om enkele globale conclusies te trekken aangaande de occupatiegeschiedenis van het plangebied.

Algemeen kan worden geconcludeerd dat er activiteiten hebben plaatsgevonden binnen het plangebied gedurende de postmiddeleeuwse periode. In het noordwesten van het plangebied werden enkele bewoningssporen teruggevonden, die het beeld, verkregen uit de cartografische studie, bevestigen dat er zich hier vanaf de postmiddeleeuwse periode bewoning situeerde. Het zuidoosten van het plangebied is grotendeels zwaar verstoord, waardoor er over dit deel van het terrein geen verdere uitspraak gedaan kunnen worden.

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, waarbij duidelijk werd dat grote delen van het terrein reeds verstoord zijn en waarbij slechts een minimale hoeveelheid archeologisch interessante sporen en vondsten werd aangetroffen, kan worden geconcludeerd dat de potentiële archeologische kenniswinst van het nog aanwezige archeologische erfgoed binnen het plangebied laag is. Gezien het potentieel op kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek onder de vorm van een opgraving laag is, wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart (1:10 000, digitaal, 08/08/2018) 2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (1:20 000, digitaal, 08/08/2018) 3
Figuur 3: Plangebied met gekende verstoringen op de orthofoto. (1:1, digitaal, 08/08/2018) 4
Figuur 4: Bouwplan van de geplande gelijkvloersverdieping met handelsruimte en appartementen. 7
Figuur 5: bouwplan van de geplande kelderverdieping. 8
Figuur 6: Oostelijke doorsnede van het geplande complex. 9
Figuur 7: voorstel proefsleuven op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018) 12
Figuur 8: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018) 13
Figuur 9: Profielfoto en beschrijving van profiel 1.1. 17
Figuur 10: Profielfoto en beschrijving van profiel 2.1. 18
Figuur 11: Profielfoto en beschrijving van profiel 3.1. 19
Figuur 12: Foto van de boring ter hoogte van profiel 3.1 met aanduiding (witte stippellijn) van de overgang naar de moederbodem. 20
Figuur 13: locatie van profielen op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018) 21
Figuur 14: Vlakhoogtes van werkputten op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018) 22
Figuur 15: Maaiveldhoogtes van het plangebied op GRB (1:20 000, digitaal, 13/08/2018) 23
Figuur 16: Allesporenkaart op GRB (1:20 000, digitaal, 21/08/2018) 24
Figuur 17: Allesporenkaart vlak 2 op GRB (1:20 000, digitaal, 20/08/2018) 25
Figuur 18: foto en tekening coupe spoor 1006 26
Figuur 19: Allesporenkaart op ferraris met zicht op de half cirkelvormige structuur (1:10, digitaal, 21/08/2018) 27
Figuur 20: foto vlak 2 in WP1 28
Figuur 21: coupetekening op spoor 1007/2001 29
Figuur 22: zicht op verstoring in WP 2 30
Figuur 23: links) spoor 3001; rechts) sporen 3002 en 3003 31
Figuur 24: allesporenkaart op Atlas der Buurtwegen met zicht op de gracht die verdwijnt ter hoogte van de gevonden rioolbuis (1:20 000, digitaal, 21/08/2018) 32
Figuur 25: Allesporenkaart op GRB (1:20 000, digitaal, 21/08/2018) 34

6 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGIV, 2018a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2018b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2018c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: http://www.geopunt.be.

TERRYN, B., 2017. *Archeologienota Poperinge, Rekhof 12-18, BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 377*, Bassevelde.

Programma van maatregelen.

7 Bijlagen

- Sporenlijst
- Vondstenlijst
- Fotolijst
- Tekeningenlijst